

Instytut Rozwoju Gospodarczego

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Piotr Szajner
Konrad Walczyk

**KONIUNKTURA W ROLNICTWIE
IV KWARTAŁ 2017**

ISSN 2392-3741

Badanie okresowe nr 117

BADANIA KONIUNKTURY GOSPODARCZEJ INSTYTUTU ROZWOJU GOSPODARCZEGO SGH

Rada Programowa:

Elżbieta Adamowicz (Przewodnicząca), Joanna Klimkowska (Sekretarz), Andrzej Kowalski,
Marco Malgarini, Gernot Nerb, Ataman Ozyildirim, Janusz Stacewicz, István János Tóth

Komitety Redakcyjny i adres Redakcji:

Konrad Walczyk (Redaktor naczelny)
Piotr Szajner
Anna Jacygrad

ul. Madalińskiego 6/8, 02-513 Warszawa
<http://www.sgh.waw.pl/instituty/irg>

Wydawnictwo:

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie
Al. Niepodległości 162, 02-554 Warszawa

*Opracowanie powstało w wyniku wspólnych badań Instytutu Rozwoju Gospodarczego SGH
z Instytutem Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej - PIB*

Publikacja została zrecenzowana zgodnie z wytycznymi MNiSW

©Copyright by Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Warszawa 2017

Wszelkie prawa zastrzeżone. All rights reserved.

ISSN 2392-3741

Nr Rej. PR 18392

Informacje zawarte w niniejszym biuletynie oparte są na wynikach ankietowego badania koniunktury nr 117. W badaniu uczestniczyło 2339 gospodarstw rolnych. Metoda badawcza opisana jest na stronie <http://kolegia.sgh.waw.pl/pl/KAE/struktura/IRG/koniunktura/Strony/metody.aspx>.

SPIS TREŚCI

I.	OMÓWIENIE WYNIKÓW BADANIA.....	4
II.	WYNIKI SZCZEGÓŁOWE	7
	1) Wskaźnik koniunktury	7
	2) Nastroje gospodarstw rolnych	10
	3) Przychody pieniężne.....	13
	4) Oszczędności	16
	5) Zadłużenie	19
	6) Zakupy nawozów mineralnych	22
	7) Zakupy pasz treściwych.....	25
	8) Zakupy środków ochrony roślin.....	28
	9) Inwestycje w maszyny i urządzenia.....	31
	10) Inwestycje w budynki i budowle	34
	11) Dostępność kredytów preferencyjnych	37
	12) Zamiar wzięcia kredytu	40
	13) Zaciągnięcie kredytu preferencyjnego	43
	14) Zaciągnięcie kredytu rynkowego	46
	15) Skutki anomalii pogodowych	49
III.	SUMMARY	51

I. OMÓWIENIE WYNIKÓW BADANIA

1. Wbrew przewidywaniom sprzed kwartału w IV kwartale 2017 r. koniunktura w polskim rolnictwie pogorszyła się. Wartość wskaźnika koniunktury IRG SGH (IRGAGR) obniżyła się o 2,8 punktu, z poziomu +7,3 pkt do +4,5 pkt. Spadek wartości IRGAGR jest skutkiem zmniejszenia się wartości wskaźnika wyrównanych przychodów pieniężnych, jednej ze składowych wskaźnika koniunktury, o 4,3 punktu, z poziomu +5,1 pkt do +0,8 pkt. Utrzymują się natomiast dobre nastroje wśród rolników; wartość wskaźnika zaufania, drugiej składowej IRGAGR, jest wyższa od wartości sprzed kwartału o 0,4 pkt i wynosi obecnie +11,9 pkt. Jest to jeden z najlepszych wyników w historii badania koniunktury rolnej przez Instytut. Wyższe wartości wskaźnika zaufania zanotowano tylko w II i IV kwartałach 2007 r., tuż przed wybuchem światowego kryzysu finansowego i gospodarczego.

Wartości zarówno wskaźnika koniunktury jak i obu wskaźników cząstkowych są wyższe niż przed rokiem o, odpowiednio: 10,4, 8,6 i 14,1 pkt. Pogorszenie się koniunktury rolnej ma głównie charakter sezonowy. Rolnicy spodziewają się spadku przychodów z produkcji w okresie zimowego spowolnienia aktywności rolnej i przewidywania te odbijają się w niższej wartości wskaźnika wyrównanych przychodów pieniężnych. Należy jednak zwrócić uwagę, że roczny przyrost wartości tego wskaźnika jest mniejszy niż kwartał temu (wyniósł wówczas +15,2 pkt), dwa kwartały temu (+13,1 pkt) i trzy kwartały temu (+9,5 pkt). Może to oznaczać, że pozytywne oddziaływanie czynników, które kształtowały koniunkturę rolną w średnim okresie, zaczyna się wyczerpywać.

2. Pogorszenie się koniunktury jest niemal powszechne. Kwartalny spadek wartości wskaźnika zanotowano dla większości wyróżnianych grup gospodarstw rolnych. Najbardziej pogorszenie się koniunktury odczuły gospodarstwa zazwyczaj najbardziej efektywne: największe, tj. o powierzchni ponad 50 ha (wartość wskaźnika IRGAGR obniżyła się o 8,5 pkt), położone w makroregionie północnym (o 8,5 pkt), prowadzone przez młodych rolników, w wieku do 30 lat (o 8,0 pkt), z wykształceniem wyższym (o 4,1 pkt) oraz zajmujące się chowem i hodowlą zwierząt (o 6,2 pkt). O poprawie koniunktury informują jedynie rolnicy w wieku powyżej 60 lat, prowadzący gospodarstwa o powierzchni 7-15 ha, położone w makroregionie środkowowschodnim, zajmujący się uprawą roślin wieloletnich i rozmnażaniem roślin.

3. Wartość salda odpowiedzi na pytanie o wielkość przychodów pieniężnych¹ wzrosła o 1,8 pkt w ciągu kwartału i wynosi obecnie +2,1 pkt. Jest o 1,1 pkt wyższa od wartości sprzed roku. Największy kwartalny wzrost wartości salda odnotowano dla gospodarstw rolnych: położonych w makroregionie zachodnim (o 6,3 pkt), o powierzchni 15-50 ha (o 4,1 pkt), zajmujących się rozmnażaniem roślin (aż o 123,3 pkt), prowadzonych przez osoby powyżej 60 roku życia (aż o 33,0 pkt), z wykształceniem podstawowym (o 10,3 pkt). Wzrost wartości salda nie jest jednak powszechny. Największe jej spadki zanotowano dla gospodarstw położonych w makroregionie południowym (o 9,1 pkt), o powierzchni 7-15 ha (o 3,3 pkt), zajmujących się uprawą roślin wieloletnich (o 30,4 pkt), prowadzonych przez osoby w wieku do 30 lat (o 15,2 pkt), z wykształceniem średnim i pomaturalnym zawodowym (o 4,2 pkt).

---

¹ Salda odpowiedzi na pytanie o wielkość przychodów pieniężnych nie należy mylić ze wskaźnikiem wyrównanych przychodów pieniężnych. Wskaźnik jest średnią ważoną czterech sald odpowiedzi na pytania dotyczące przychodów pieniężnych gospodarstw rolnych: salda diagnostycznego i salda prognostycznego z okresu, w którym wskaźnik jest liczony, oraz salda diagnostycznego i salda prognostycznego z okresu poprzedzającego. Jest więc niejako „obciążony przeszłością”, a zarazem zorientowany na przyszłość. Taka konstrukcja ma na celu osłabić jego podatność na silne wahania poszczególnych sald pod wpływem czynników nadzwyczajnych i działających krótkotrwale.

Choć kwartalny przyrost wartości salda jest dodatni, to jednak jest on mniejszy zarówno od zanotowanego w III kwartale br. (wyniósł wówczas +5,7 pkt), jak i od zarejestrowanego w IV kwartale 2016 r. (+14,6 pkt). Jest to skutkiem głównie niższych cen skupu żywca wieprzowego i drobiowego oraz kukurydzy i zmienników. Wysokie ceny skupu owoców i warzyw nie zrekompensowały ubytku przychodów ich producentów, wynikającego ze spadku wolumenu produkcji wskutek niekorzystnych warunków pogodowych w okresie wiosennym. Na rynku produktów zwierzęcych negatywny wpływ na ceny mają ponadto afrykański pomór świń (ASF) i zagrożenie grypą ptaków. Na krajowe ceny istotny wpływ ma także koniunktura na rynku światowym. W październiku 2017 r. indeks światowych cen żywności obniżył się w porównaniu z wrześniem o 2,2 pkt do wysokości +176,4 pkt.

Rolnicy spodziewają się spadku przychodów z produkcji w I kwartale 2018 r.

4. Wartość salda odpowiedzi na pytanie o oszczędności gospodarstw rolnych zwiększyła się o 3,7 pkt do poziomu -18,7 pkt. Jest wyższa niż rok wcześniej o 5,5 pkt. Poprawę odnotowano w większości grup gospodarstw rolnych; największą w położonych w makroregionie zachodnim (o 11,5 pkt), o powierzchni 15-50 ha (o 7,7 pkt), zajmujących się rozmnażaniem roślin (o 52,9 pkt), prowadzonych przez osoby w wieku powyżej 60 lat (o 21,1 pkt), z wykształceniem wyższym (o 13,1 pkt). Rolnicy spodziewają się pogorszenia się stanu ich oszczędności w następnym kwartale.

5. Pogorszył się stan zadłużenia gospodarstw rolnych. Wartość salda jest wyższa² niż przed kwartałem o 12,6 punktu. Zmiany wartości salda były różne w poszczególnych grupach gospodarstw rolnych. Największy wzrost zadłużenia zanotowano w makroregionie zachodnim (wartość salda zwiększyła się o 10,1 pkt), w gospodarstwach o powierzchni powyżej 50 ha (o 8,2 pkt), zajmujących się uprawą roślin wieloletnich (o 8,1 pkt), kierowanych przez osoby młode, w wieku do 30 lat (o 13,4 pkt), z wykształceniem wyższym (o 6,9 pkt). Najbardziej poprawił się stan zadłużenia gospodarstw położonych w makroregionie środkowozachodnim, niedużych (o powierzchni 7-15 ha), zajmujących się rozmnażaniem roślin, prowadzonych przez osoby w wieku 31-45 lat i z wykształceniem podstawowym. Pomimo spodziewanego spadku przychodów z produkcji rolnej gospodarstwa przewidują poprawę stanu swojego zadłużenia w kolejnym kwartale.

6. Zmniejszyły się zakupy obrotowych środków produkcji rolnej: nawozów mineralnych, pasz treściwych i środków ochrony roślin. Wartości sald obniżyły się o, odpowiednio: 9,2, 2,6 i 16,7 pkt, i znowu są ujemne. Pozostają jednak wyższe niż przed rokiem (o: 7,0, 10,1 i 5,2 pkt).

7. O 2,5 punktu proc. (do wysokości 39,2%) zmniejszył się odsetek gospodarstw, które zamierzają dokonać zakupu maszyn i urządzeń rolniczych, zaś odsetek gospodarstw, które planują dokonać inwestycji w budynki i budowle, obniżył się o 1,8 pkt proc. (wynosi obecnie 17,6%). Pomimo spadku wciąż więcej gospodarstw niż przed rokiem przymierza się do inwestycji.

8. Zmalała dostępność kredytu preferencyjnego – odsetek gospodarstw wskazujących na łatwość w jego uzyskaniu zmniejszył się z 80,3% do 77,2%. Towarzyszy temu spadek skłonności do finansowania produkcji rolnej z kredytu – odsetek gospodarstw rolnych, które zamierzają zaciągnąć kredyt, obniżył się z 25,6% do 25,3%, zaś odsetek gospodarstw, które już zaciągnęły kredyt na warunkach preferencyjnych zmalał o 1,7 pkt proc. do poziomu 35,2%. Wzrósł natomiast odsetek gospodarstw, które wzięły kredyt na warunkach rynkowych (o 1,5 pkt proc. do wysokości 22,0%).

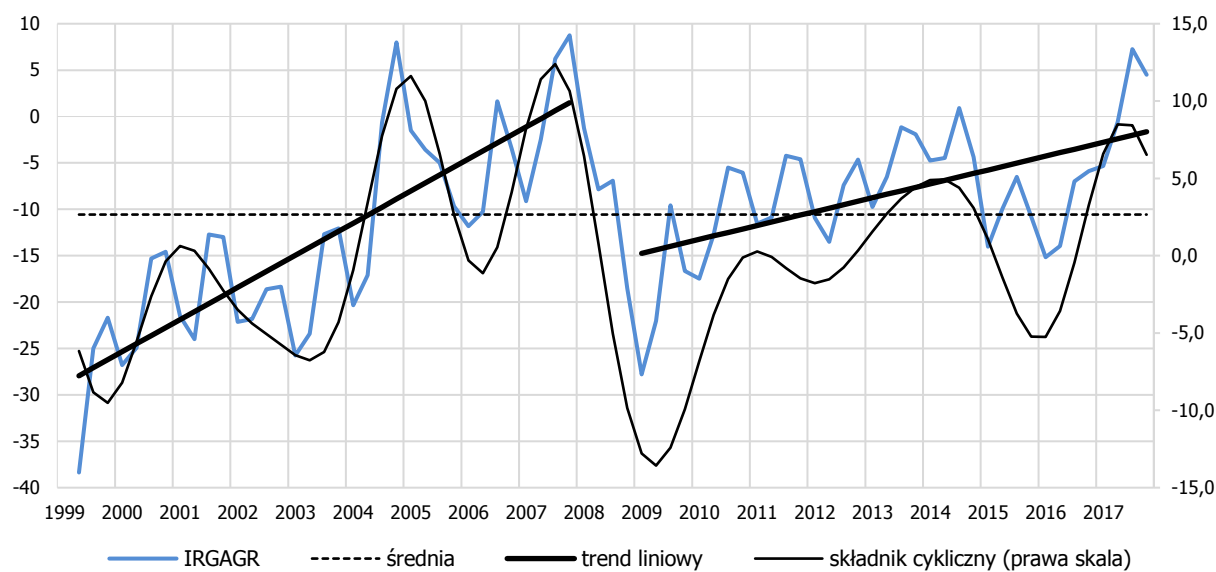
---

² W przypadku tego pytania wzrost wartości salda oznacza pogorszenie się sytuacji.

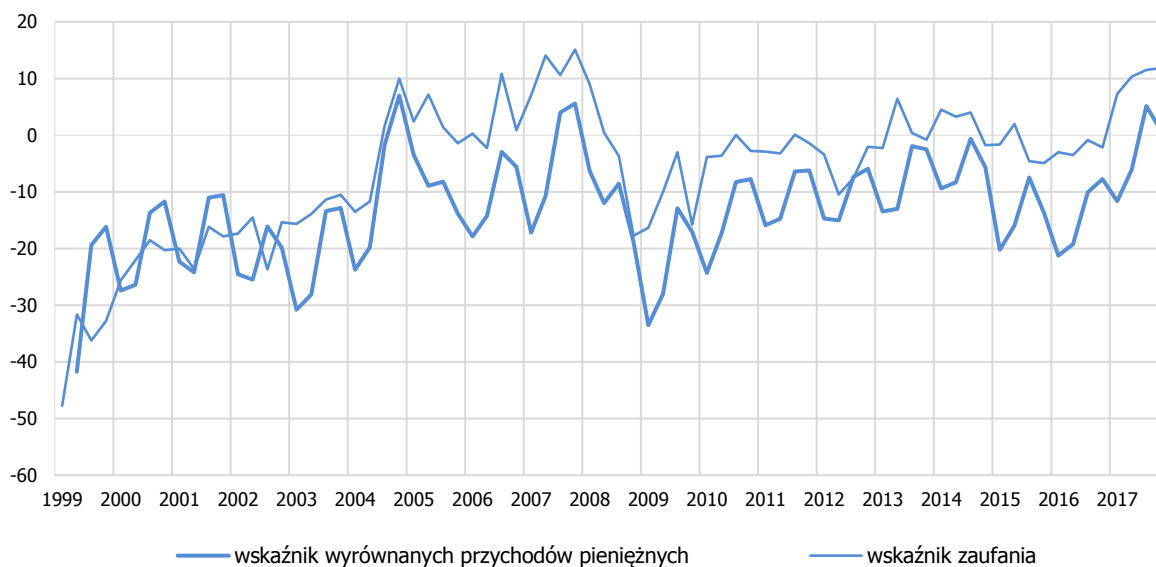
9. W ocenie gospodarstw rolnych warunki pogodowe w roku 2017 były dla rolnictwa bardziej sprzyjające niż w 2016 r. 67,4% ankietowanych (o 1,9 pkt proc. mniej niż przed rokiem) uznało skutki anomalii pogodowych za dotkliwe lub niekorzystne, zaś 8,4% za nieodczuwalne (2,6 pkt proc. więcej niż w 2016 r.). Choć warunki pogodowe były w 2017 r., ogólnie rzecz biorąc, mniej uciążliwe niż w roku poprzednim, negatywnie doświadczyły one zdecydowaną większość gospodarstw rolnych. Ostatnie trzy lata wyraźnie pod tym względem odróżniają się od wcześniejszych, gdy dotkliwość zakłóceń pogodowych była mniejsza.

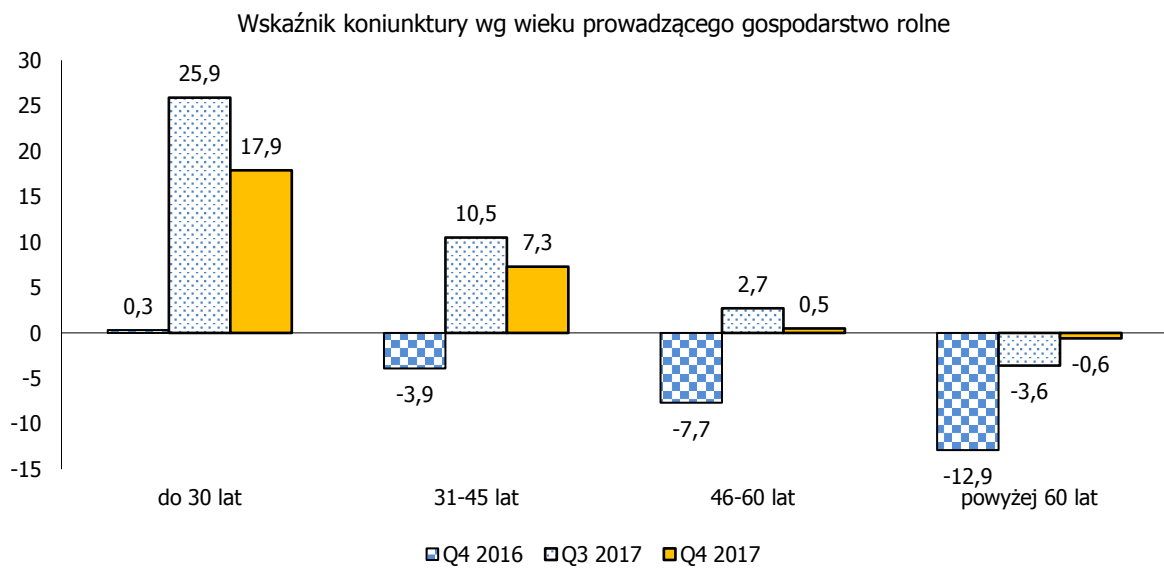
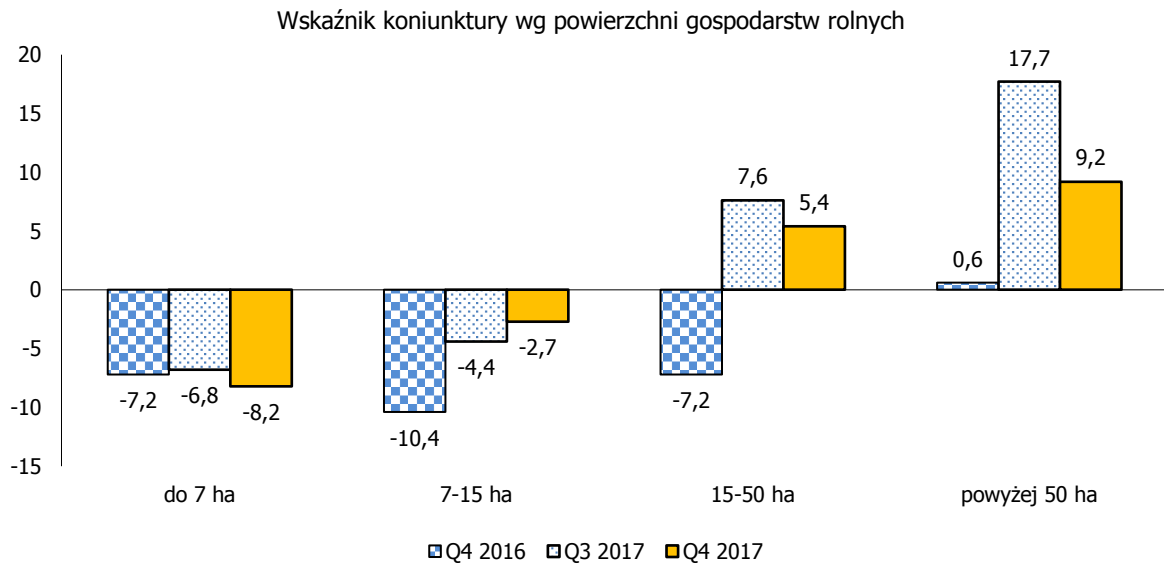
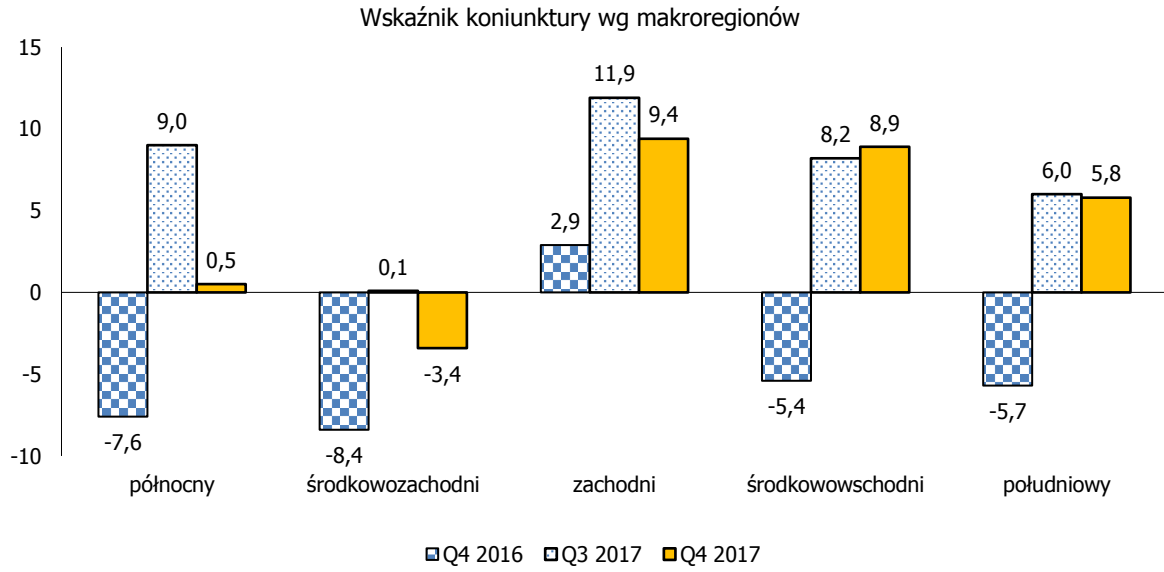
II. WYNIKI SZCZEGÓŁOWE

1. Wskaźnik koniunktury w rolnictwie

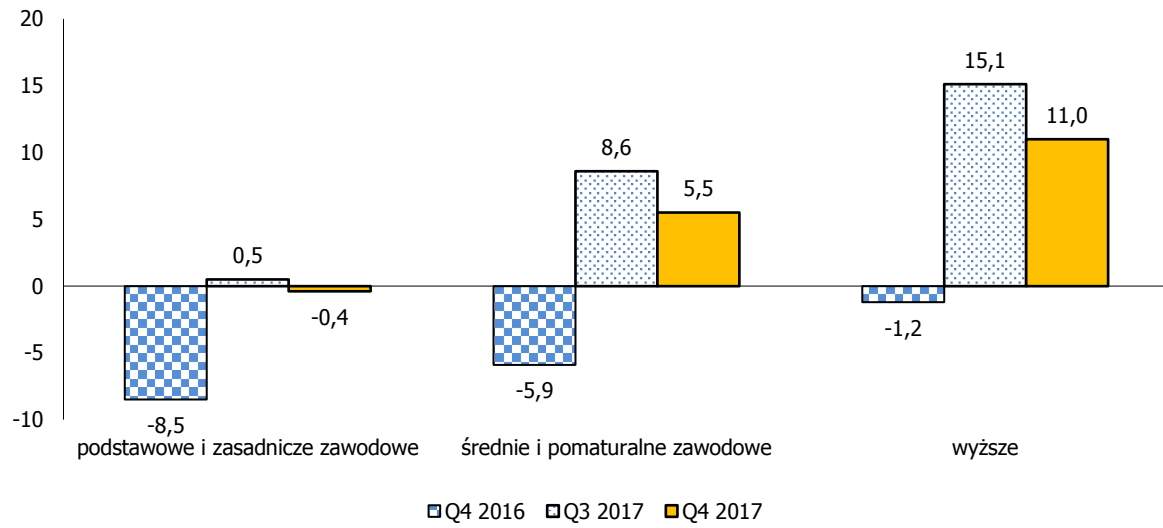
	Q3 2016	Q4 2016	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017
1. wskaźnik przychodów pieniężnych	-10,1	-7,8	-11,7	-6,1	5,1	0,8
2. wskaźnik zaufania	-0,8	-2,2	7,3	10,4	11,5	11,9
wskaźnik koniunktury ($1 \cdot x_{\frac{2}{3}}^2 + 2 \cdot x_{\frac{1}{3}}^1$)	-7,0	-5,9	-5,3	-0,6	7,3	4,5

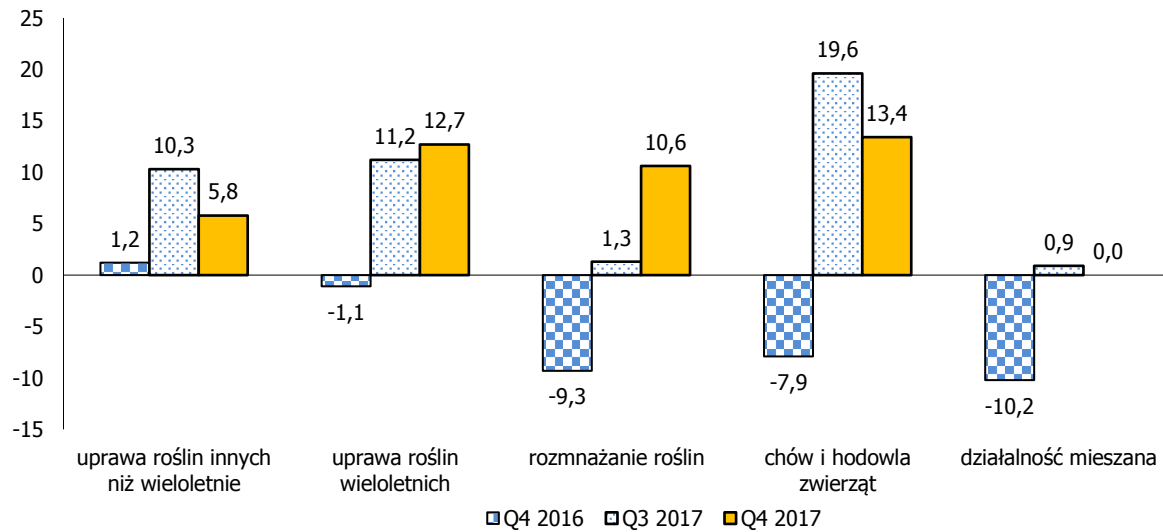

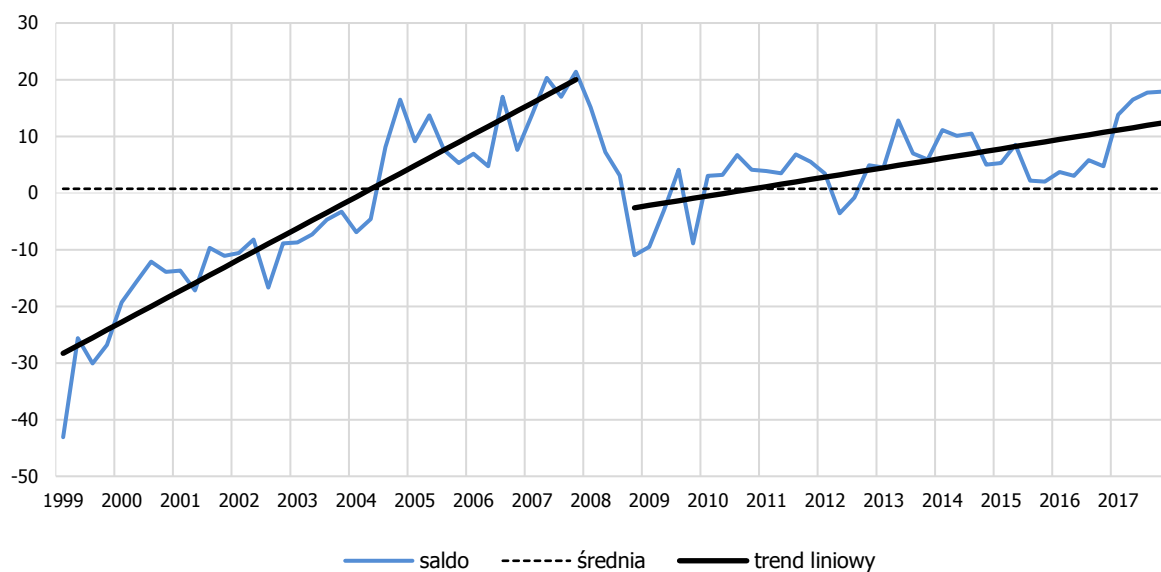
Wskaźnik koniunktury wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

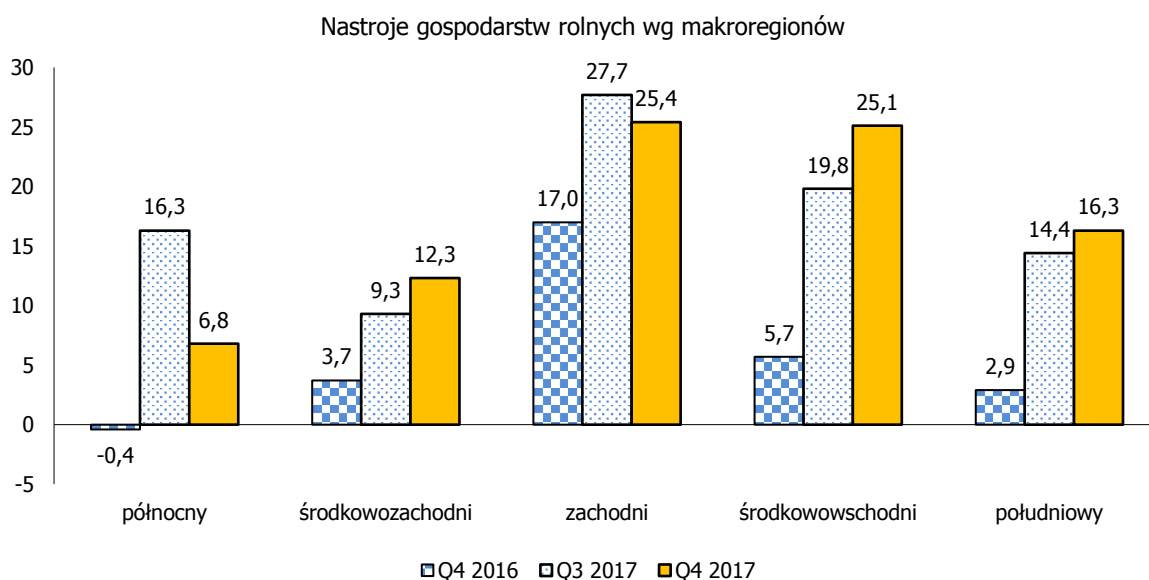
Wskaźnik koniunktury wg grup PKD 2007

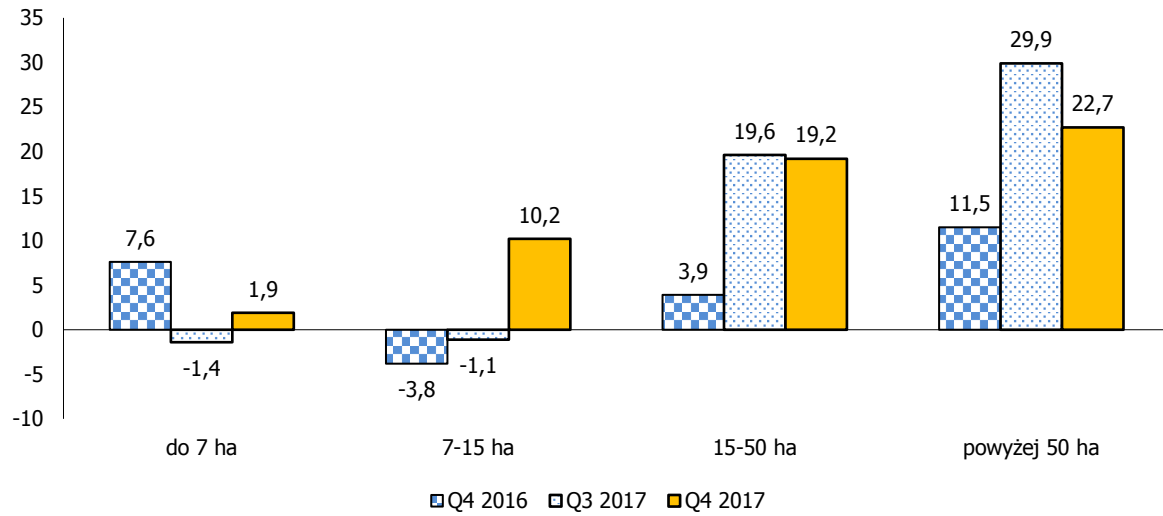
2. Nastroje gospodarstw rolnych

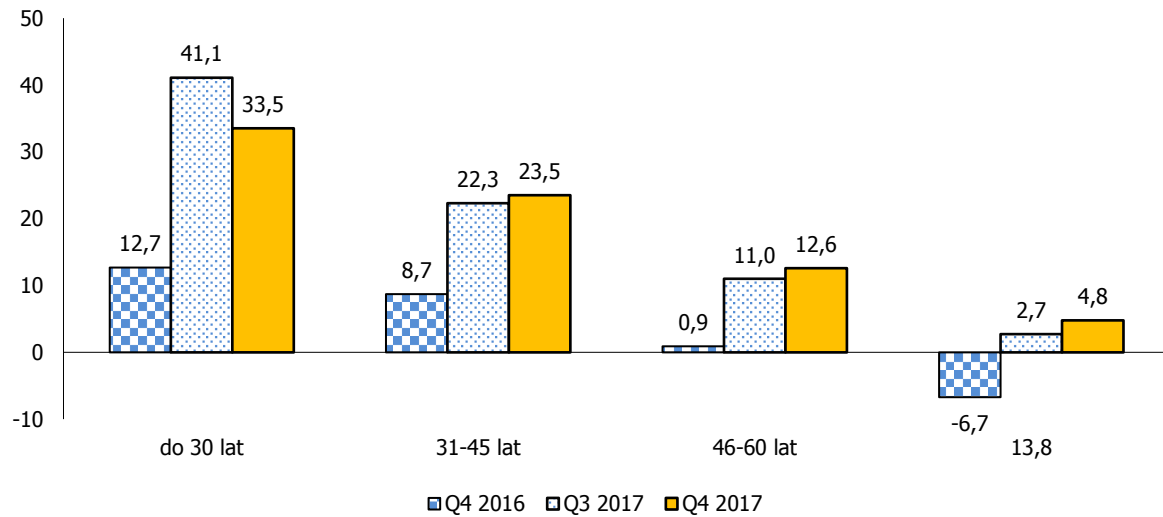
	Q3 2016	Q4 2016	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017
1. z ufnością	19,7	18,1	24,2	27,5	27,8	28,7
2. z obawą	66,4	68,5	65,4	61,5	62,1	60,5
3. ze strachem	13,9	13,4	10,4	11,0	10,1	10,8
saldo (1.-3.)	5,8	4,7	13,8	16,5	17,7	17,9
wskaznika zaufania (1.-2.*0,1-3.)	-0,8	-2,2	7,3	10,4	11,5	11,9

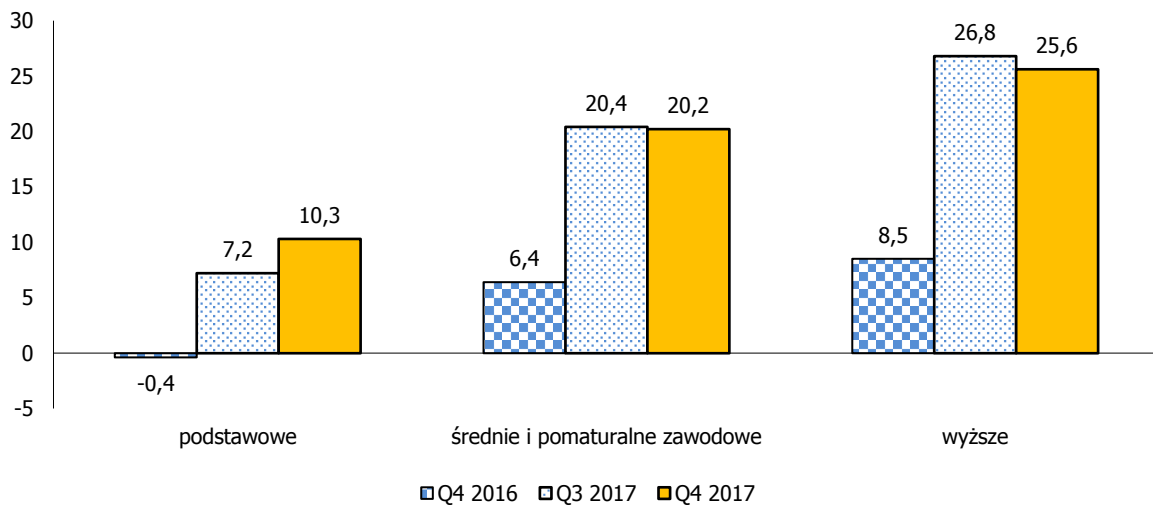
Nastroje gospodarstw rolnych wg powierzchni gospodarstw rolnych

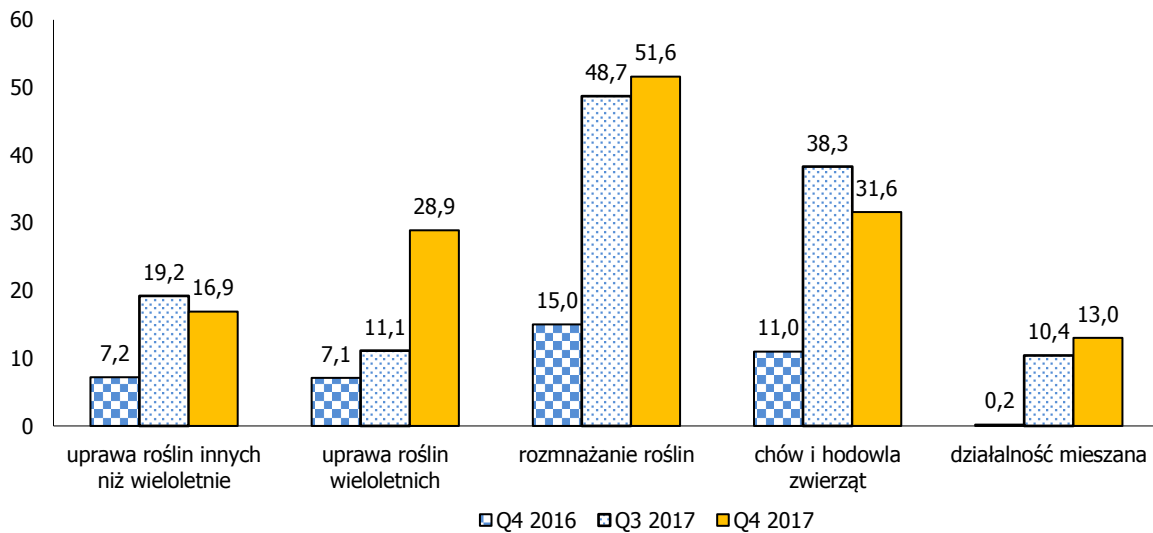
Nastroje gospodarstw rolnych wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

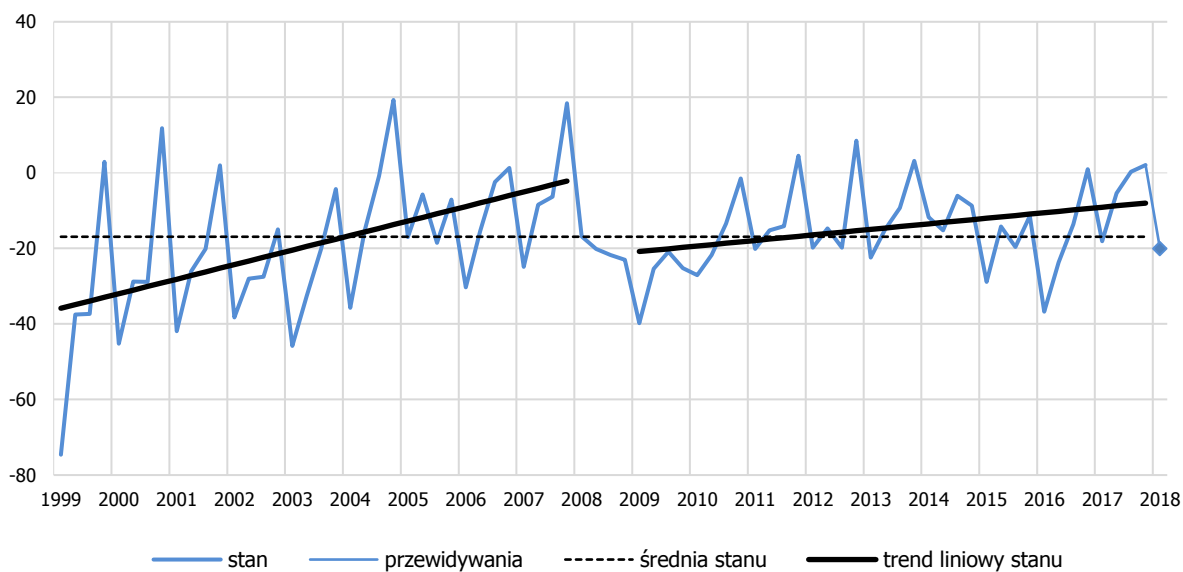
Nastroje gospodarstw rolnych wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

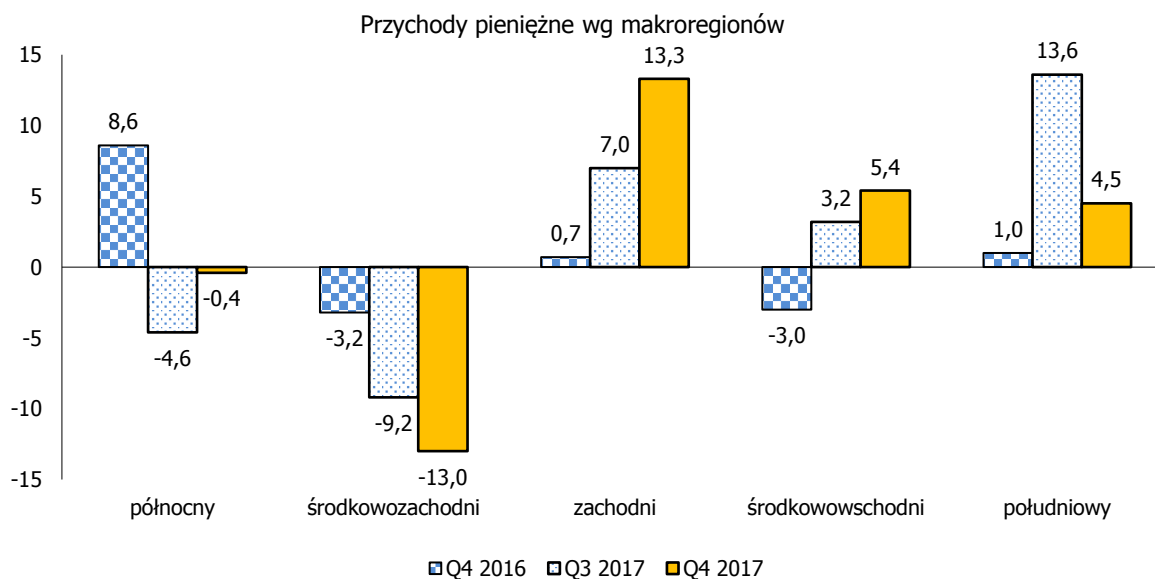
Nastroje gospodarstw rolnych wg grup PKD 2007

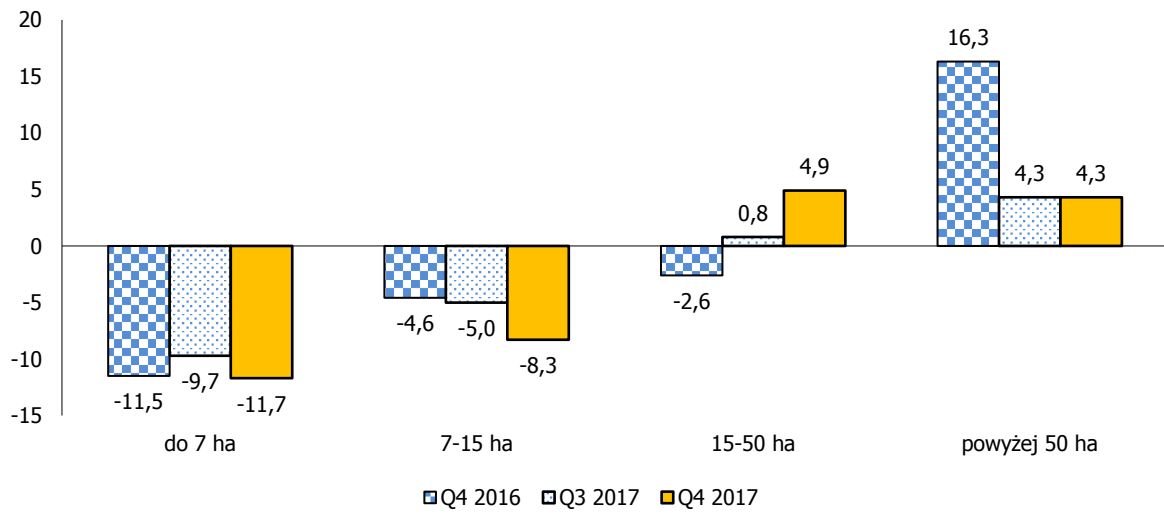
3. Przychody pieniężne

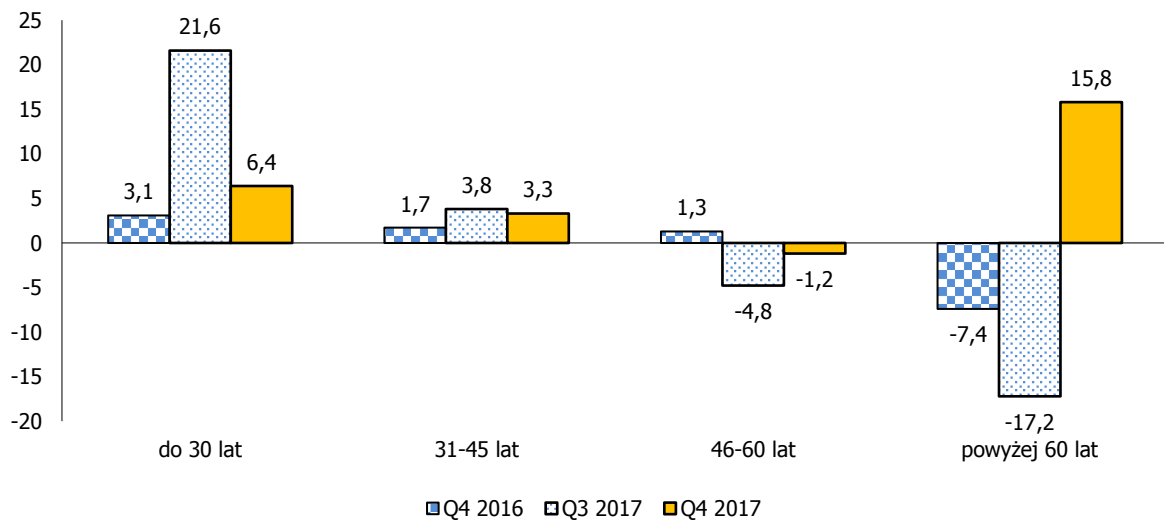
	Q3 2016	Q4 2016	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017	przewidywania
1. wzrosły	24,2	32,9	21,0	23,7	28,6	32,5	20,4
2. nie zmieniły się	38,1	35,2	39,8	47,1	43,1	37,2	39,1
3. zmalały	37,8	31,9	39,1	29,1	28,3	30,4	40,5
brak	7,3	5,4	9,6	7,6	8,4	5,3	6,0
saldo (1.-3.)	-13,6	1,0	-18,1	-5,4	0,3	2,1	-20,1

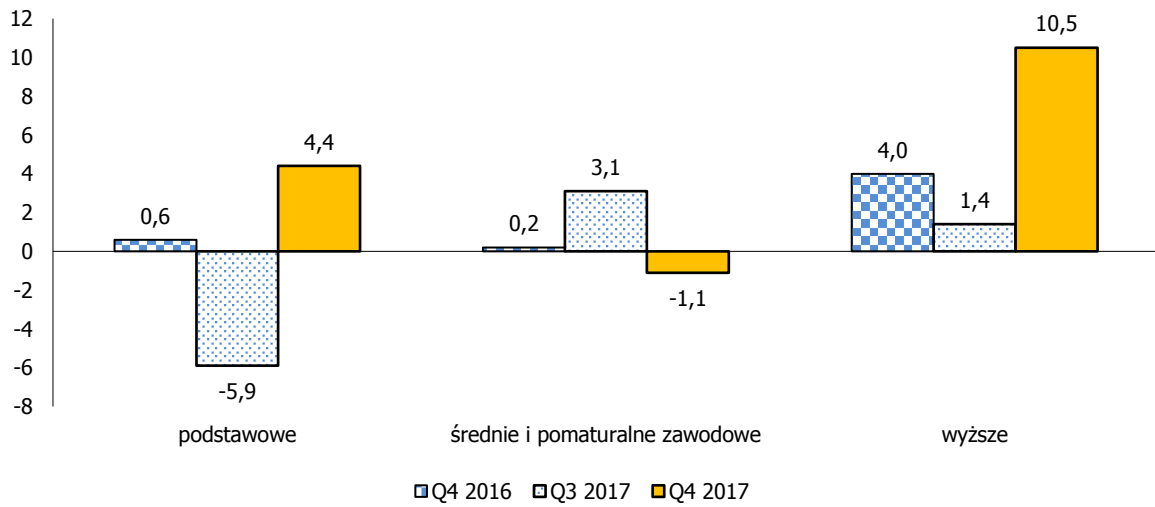
Przychody pieniężne wg powierzchni gospodarstw rolnych

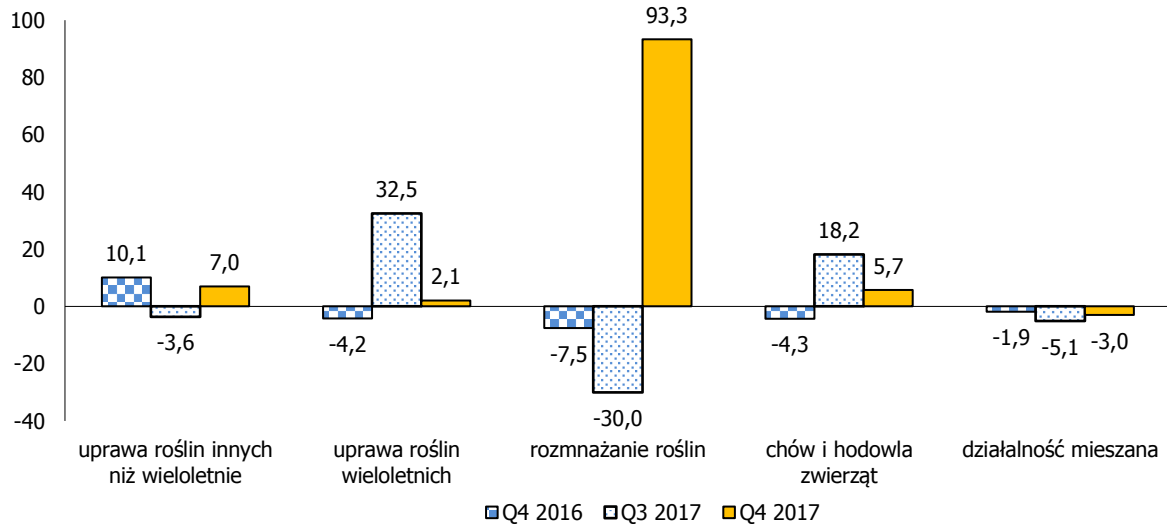
Przychody pieniężne wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

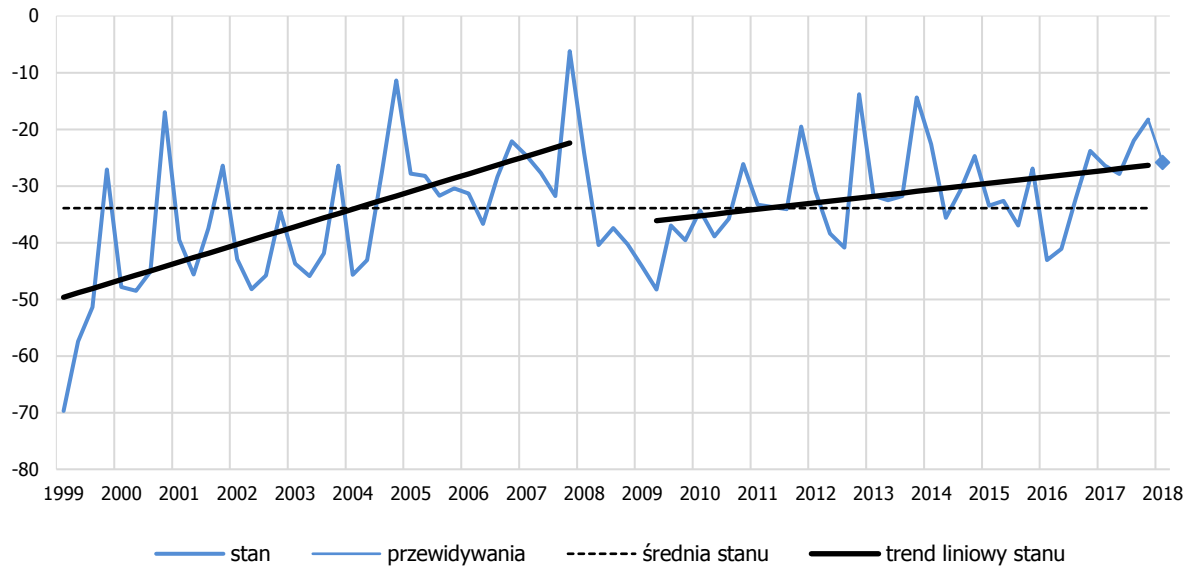
Przychody pieniężne wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

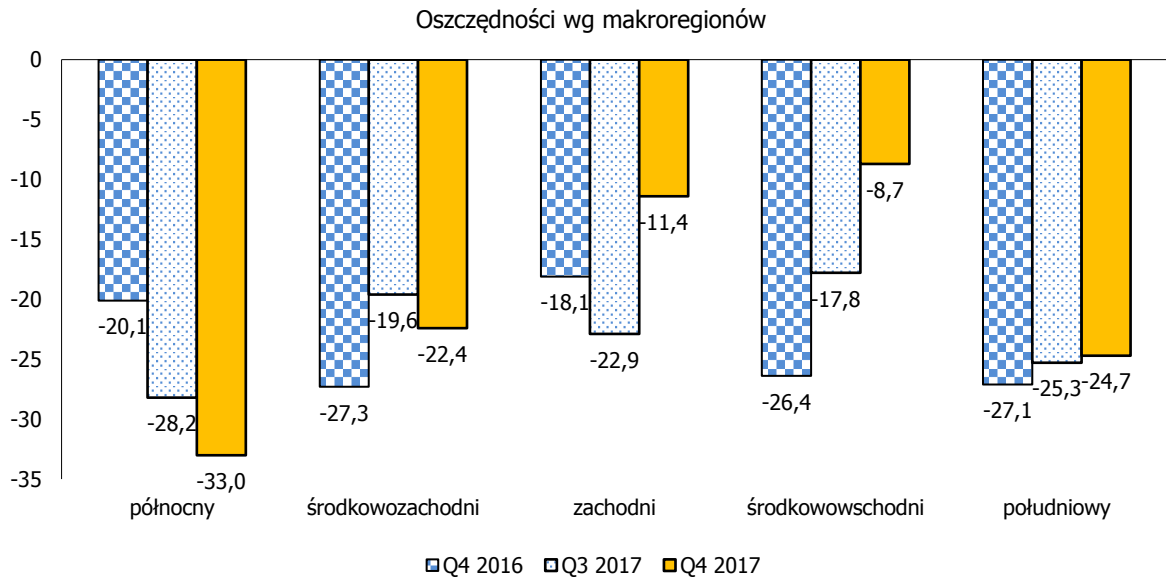
Przychody pieniężne wg grup PKD 2007

4. Oszczędności

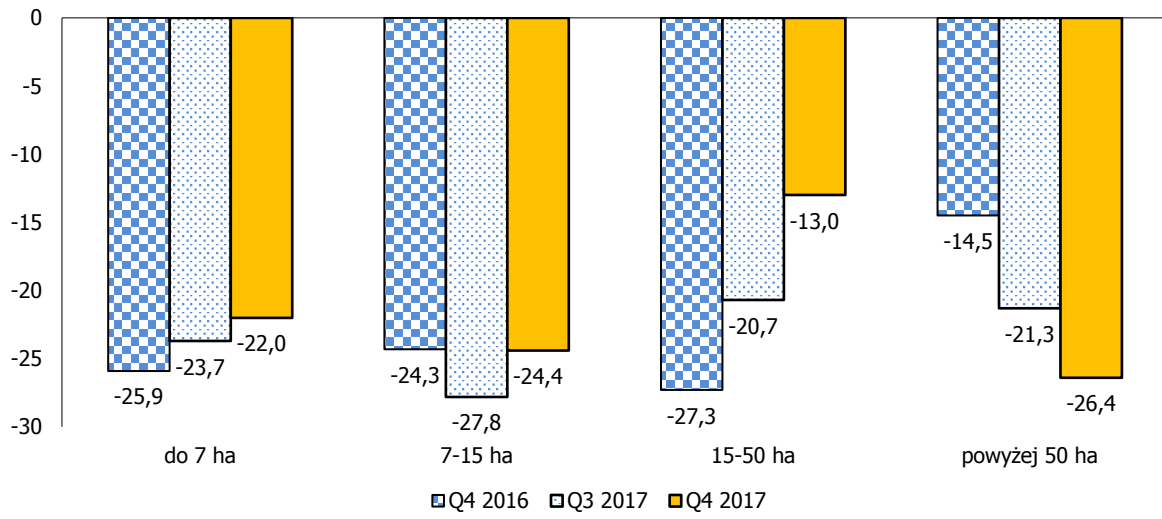

	Q3 2016	Q4 2016	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017	przewidywania
1. wzrosły	12,9	15,5	14,2	12,5	14,3	19,3	15,1
2. nie zmieniły się	42,0	45,2	45,2	47,2	49,4	43,1	44,0
3. zmalały	45,1	39,3	40,6	40,4	36,3	37,6	41,0
4. brak	18,2	17,4	16,4	16,7	17,4	15,4	15,8
saldo (1.-3.)	-32,2	-23,8	-26,4	-27,9	-22,0	-18,3	-25,9

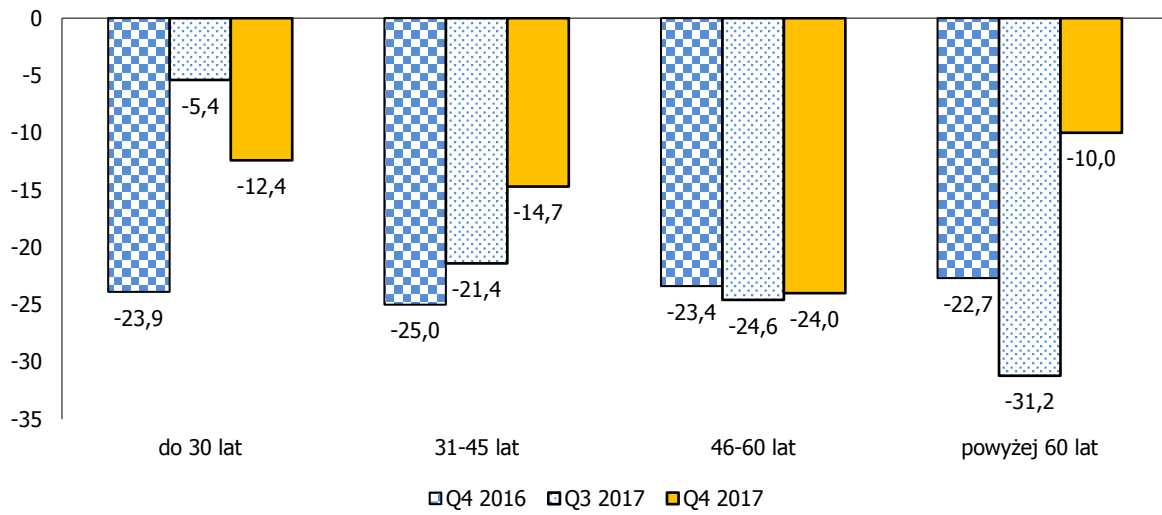

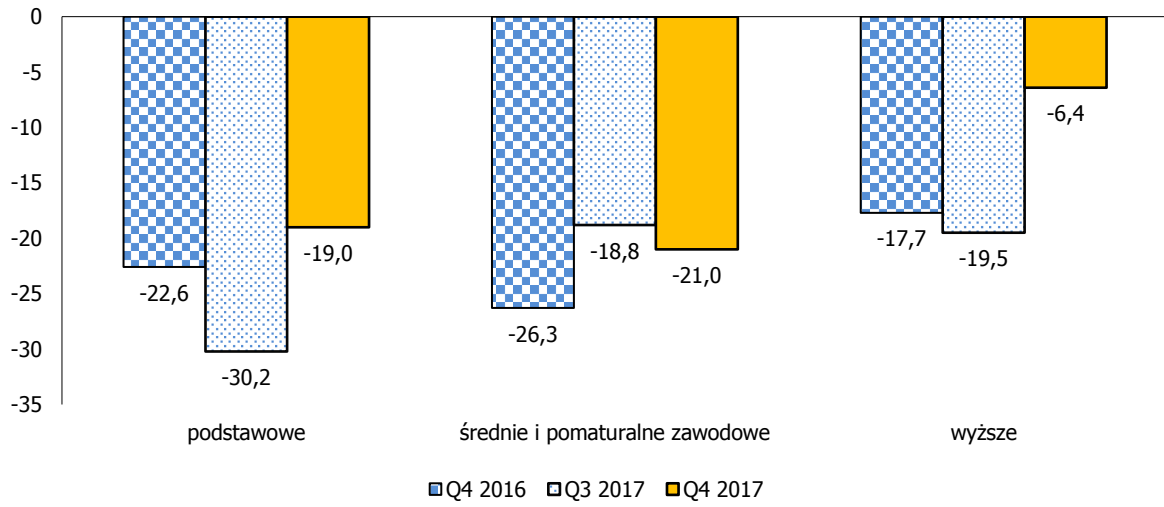
Oszczędności wg powierzchni gospodarstw rolnych

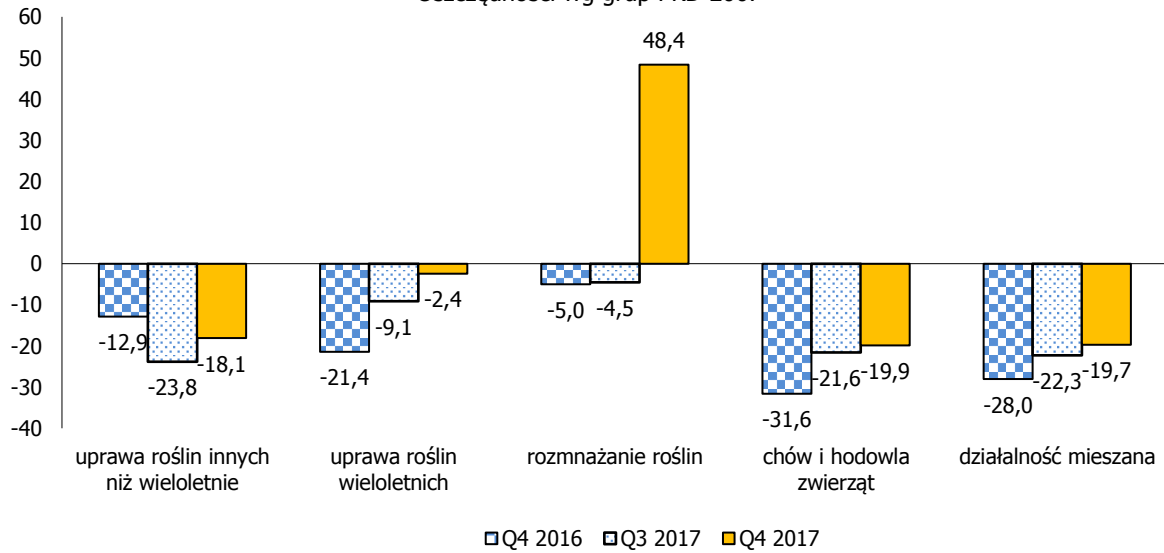
Oszczędności wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

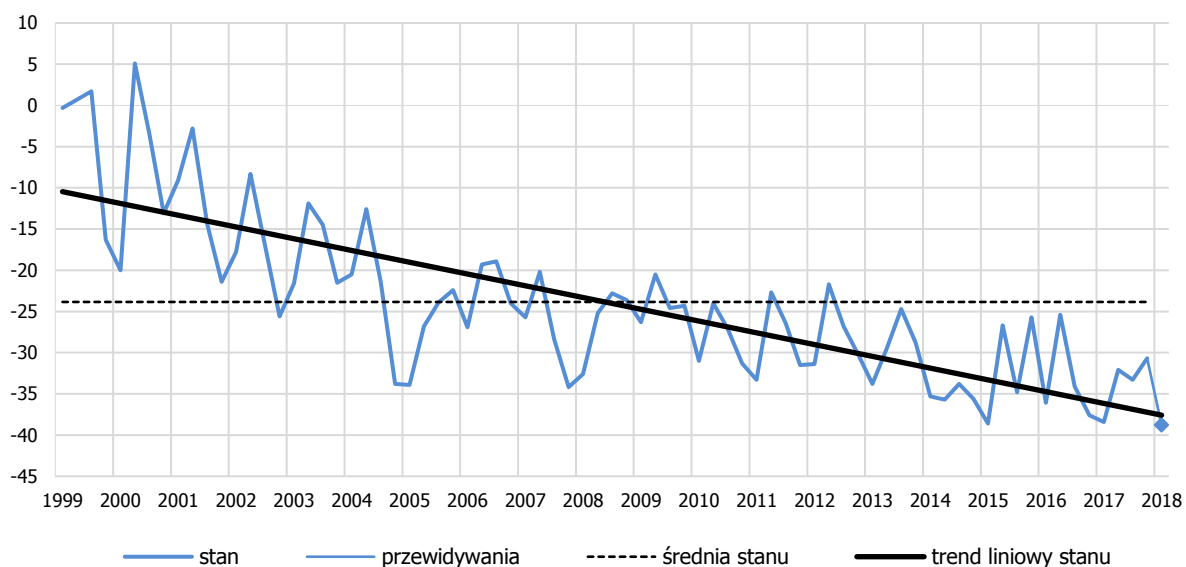
Oszczędności wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

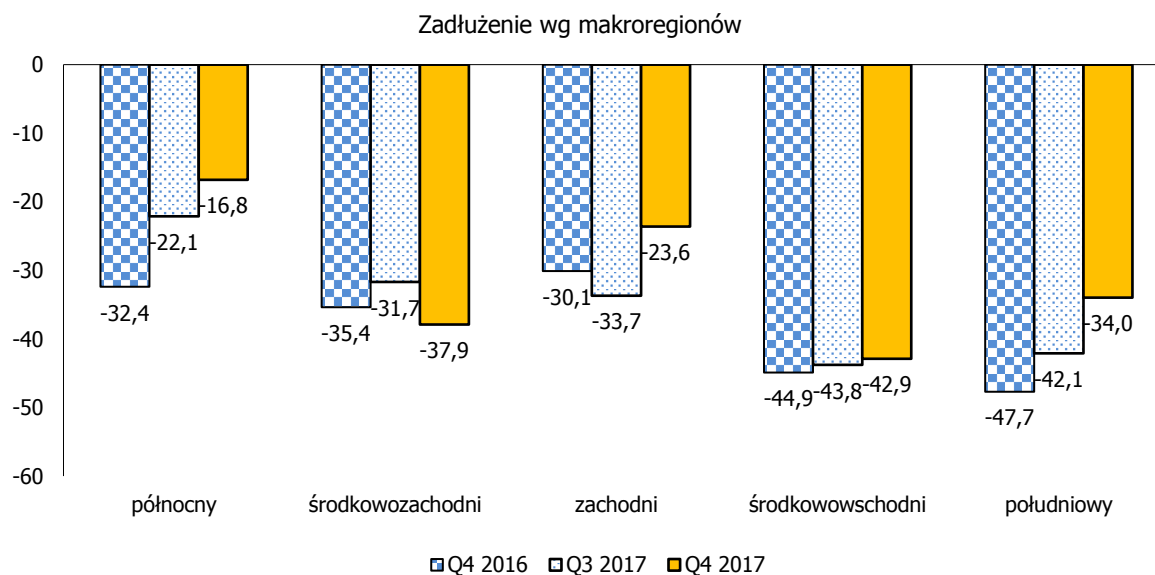
Oszczędności wg grup PKD 2007

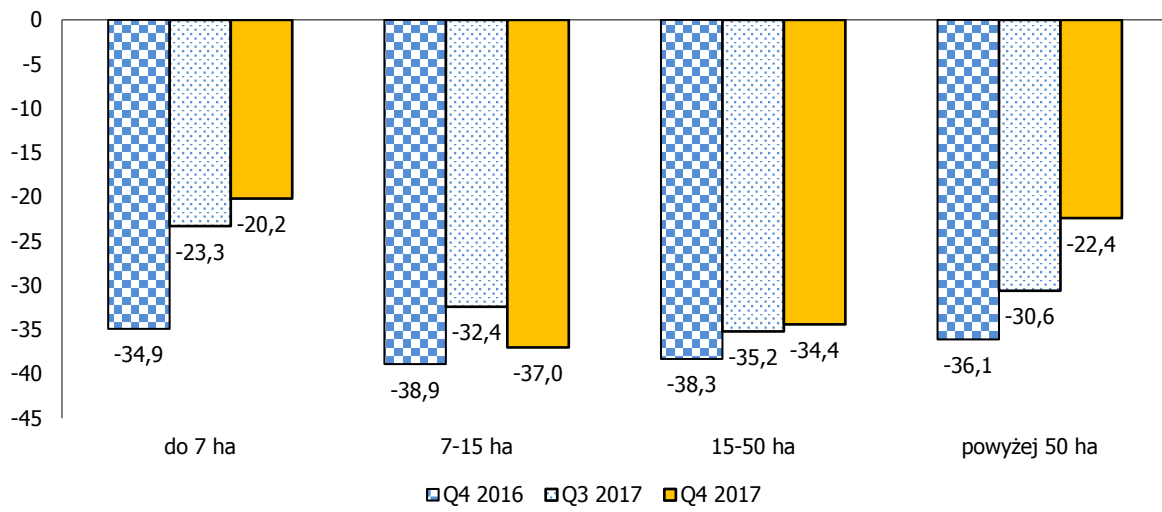
5. Zadłużenie

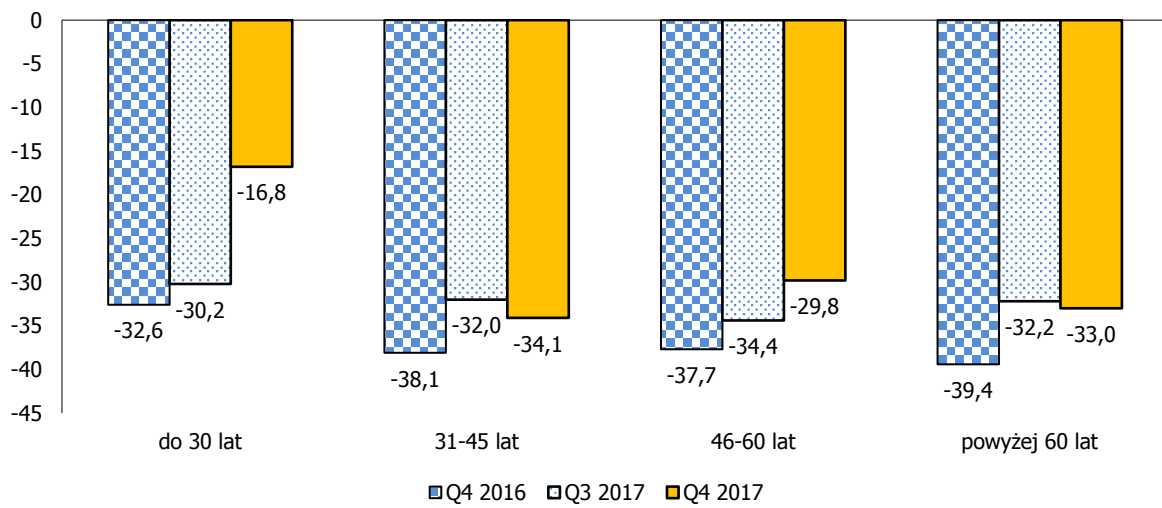
	Q3 2016	Q4 2016	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017	przewidywania
1. wzrosło	11,4	11,3	10,7	12,9	11,4	16,4	14,9
2. nie zmieniło się	43,1	39,7	40,2	42,1	43,9	36,5	31,4
3. zmalało	45,5	48,9	49,1	45,0	44,7	47,1	53,7
4. brak	33,8	32,9	36,8	37,1	34,6	33,1	33,4
saldo (1.-3.)	-34,1	-37,6	-38,4	-32,1	-33,3	-30,7	-38,8

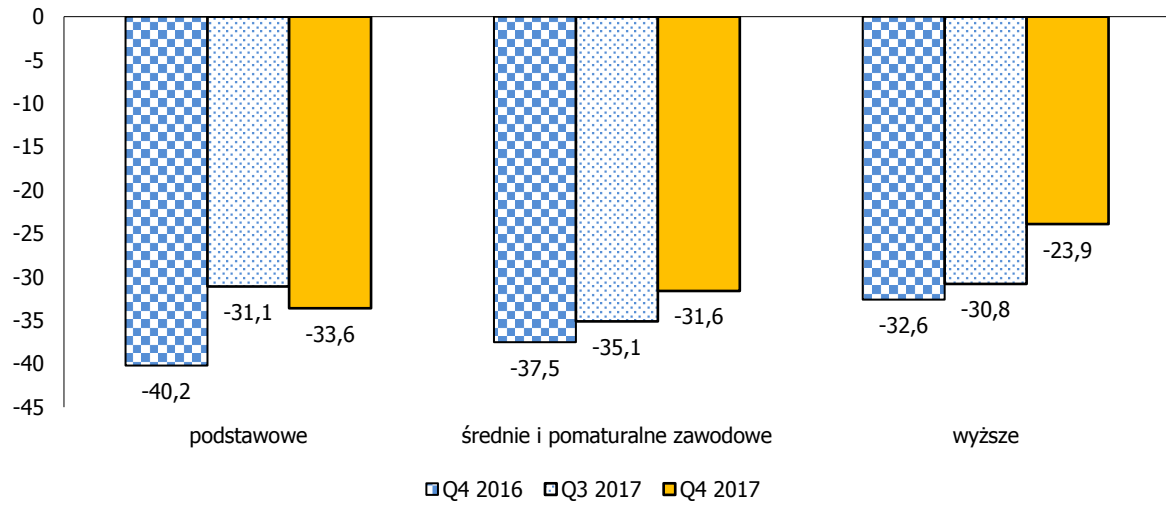
Zadłużenie wg powierzchni gospodarstw rolnych

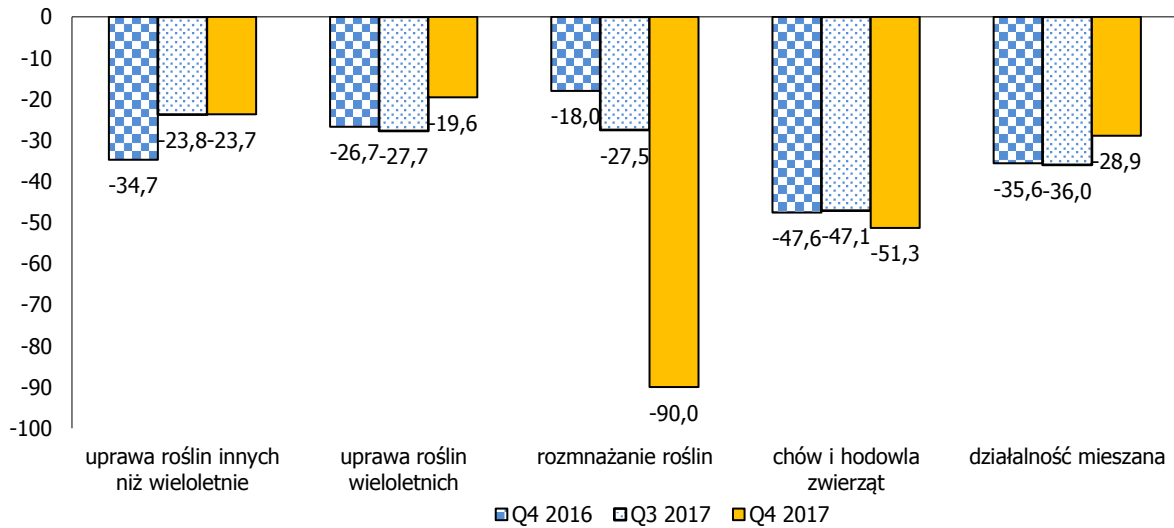
Zadłużenie wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

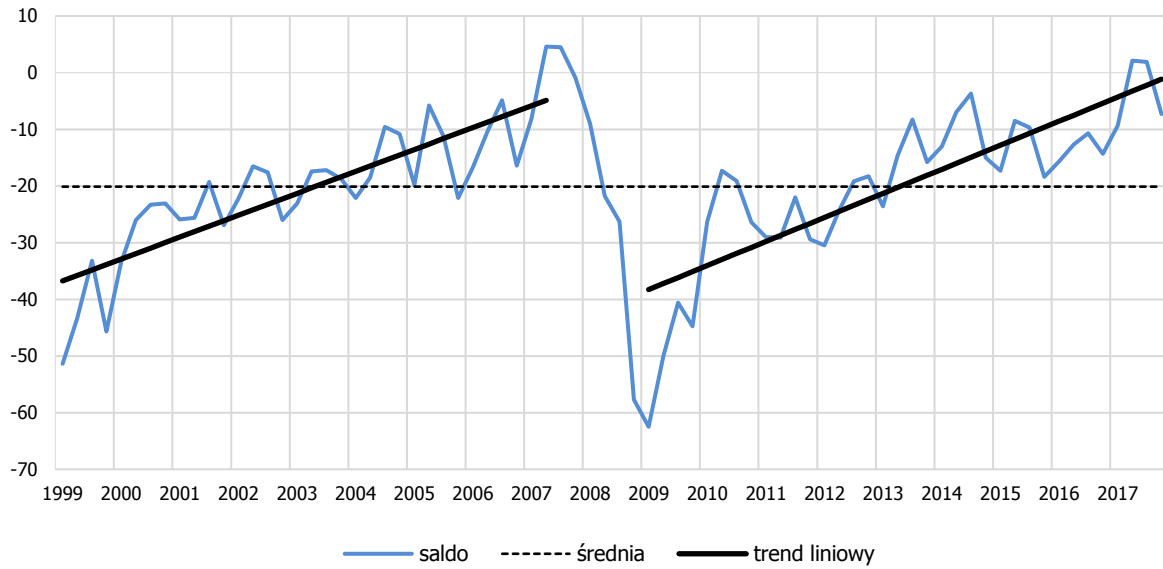
Zadłużenie wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

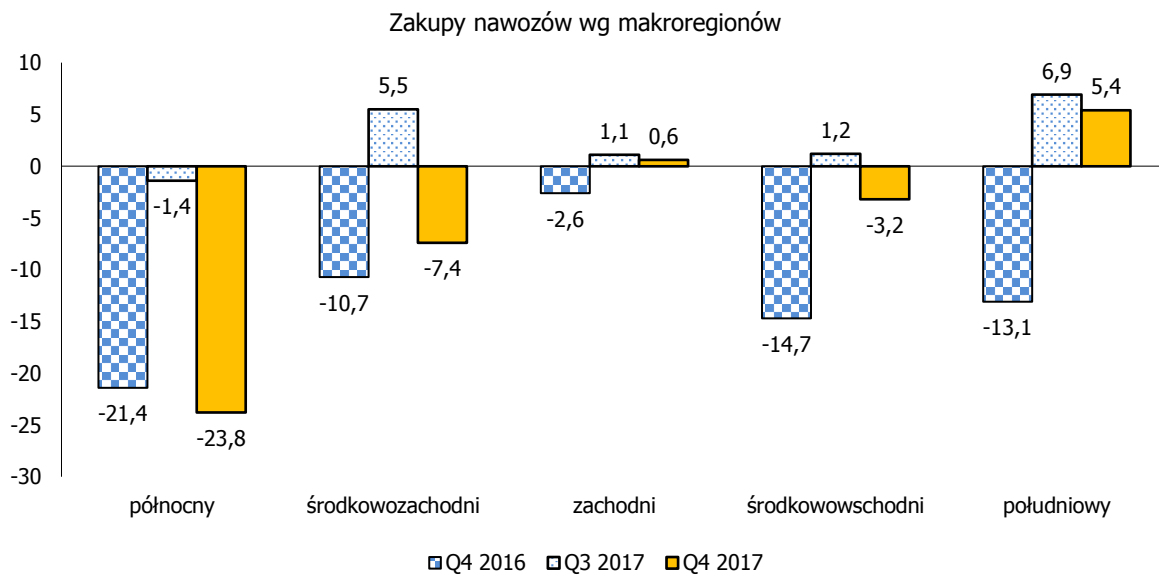
Zadłużenie wg grup PKD 2007

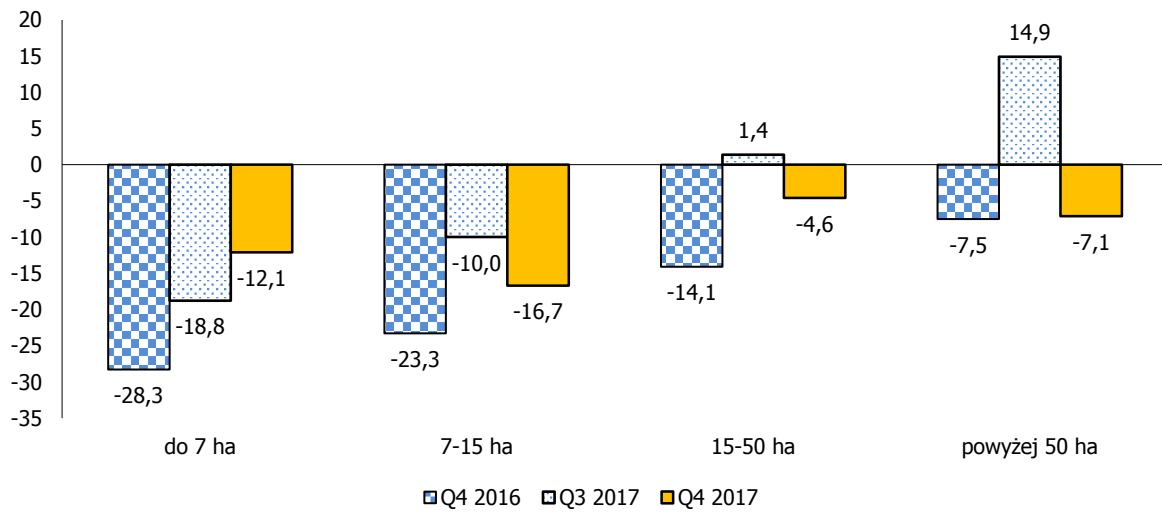
6. Zakupy nawozów mineralnych

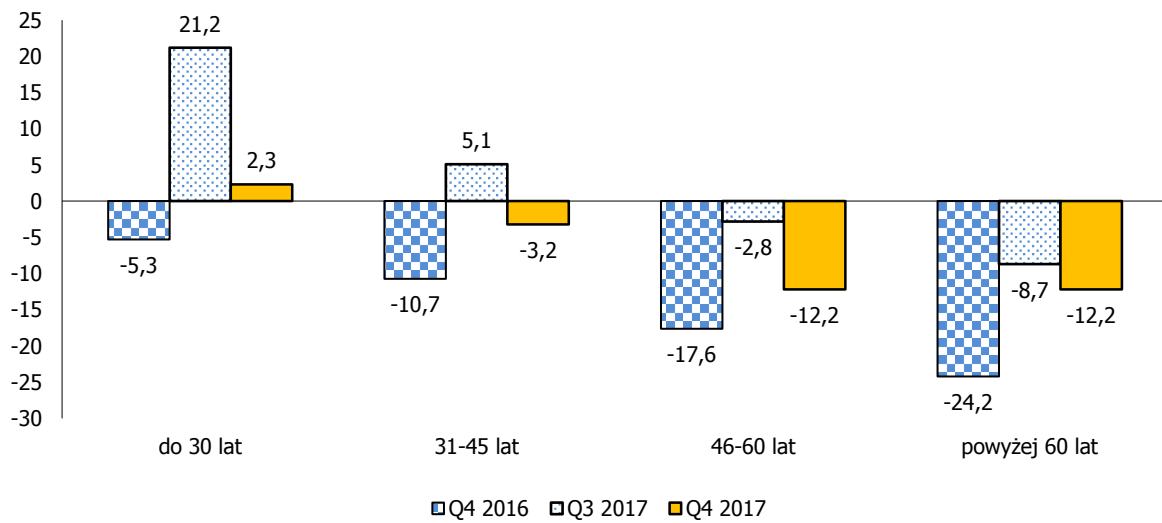
	Q3 2016	Q4 2016	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017
1. wzrosły	15,6	12,8	13,8	18,8	20,0	15,9
2. nie zmieniły się	58,2	60,1	62,9	64,5	61,8	60,9
3. zmalały	26,3	27,1	23,2	16,7	18,1	23,2
4. nie dokonano	3,8	9,0	8,5	4,3	3,4	7,5
saldo (1.-3.)	-10,7	-14,3	-9,4	2,1	1,9	-7,3

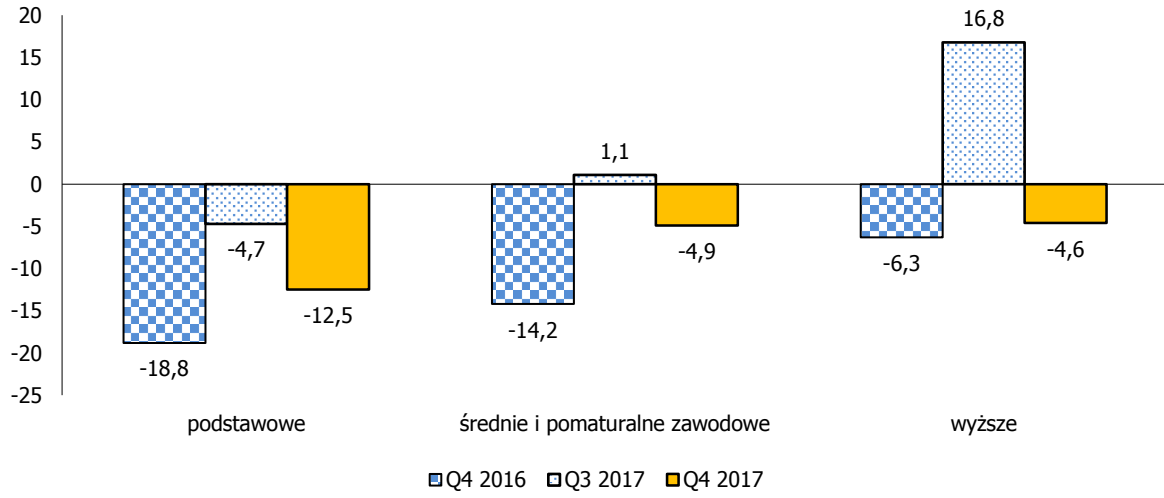
Zakupy nawozów wg powierzchni gospodarstw rolnych

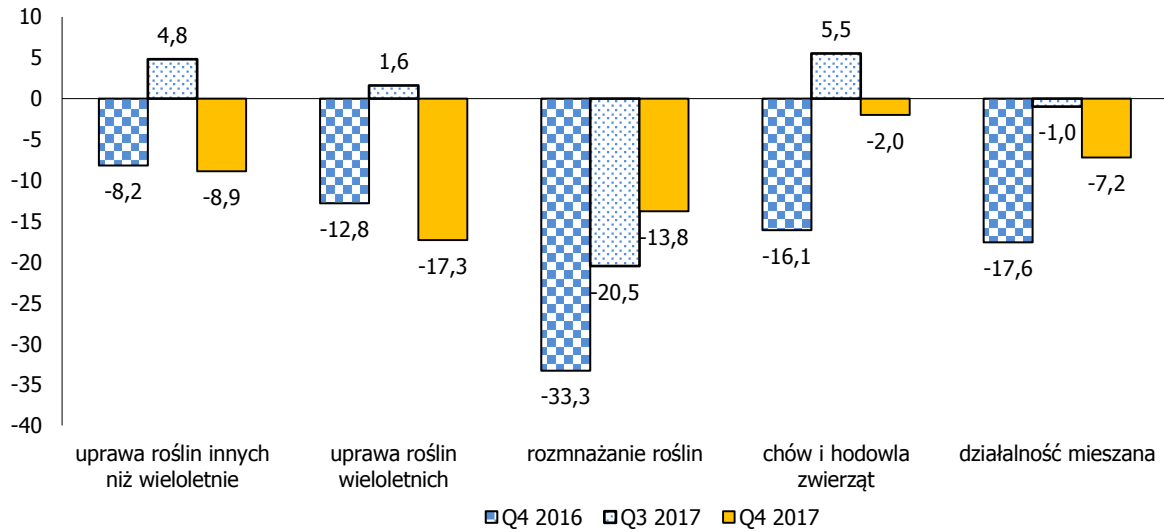
Zakupy nawozów wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

Zakupy nawozów wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

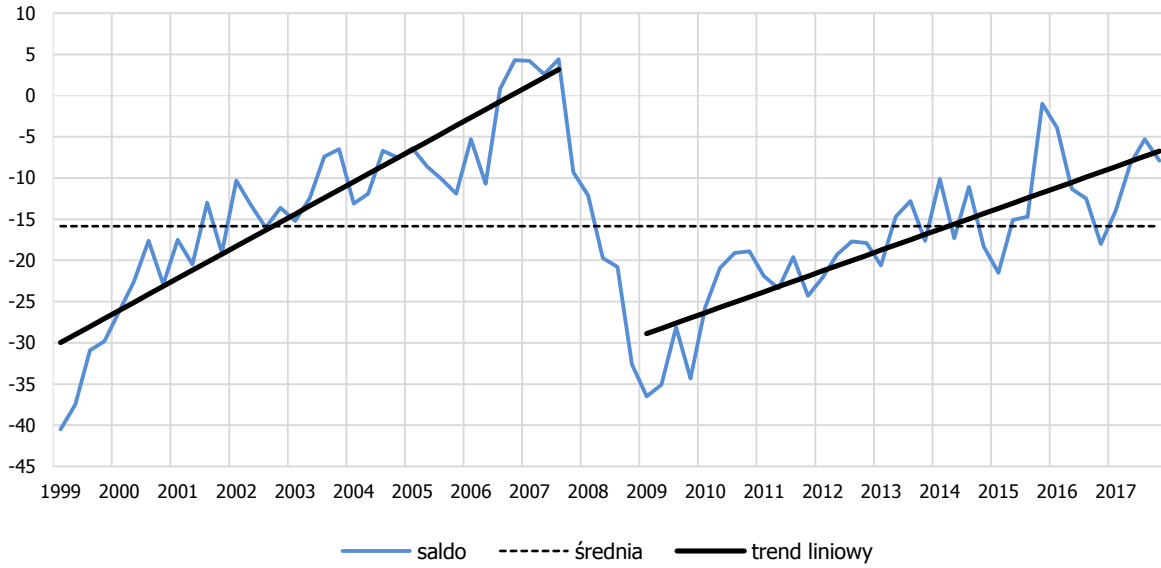

Zakupy nawozów wg grup PKD 2007

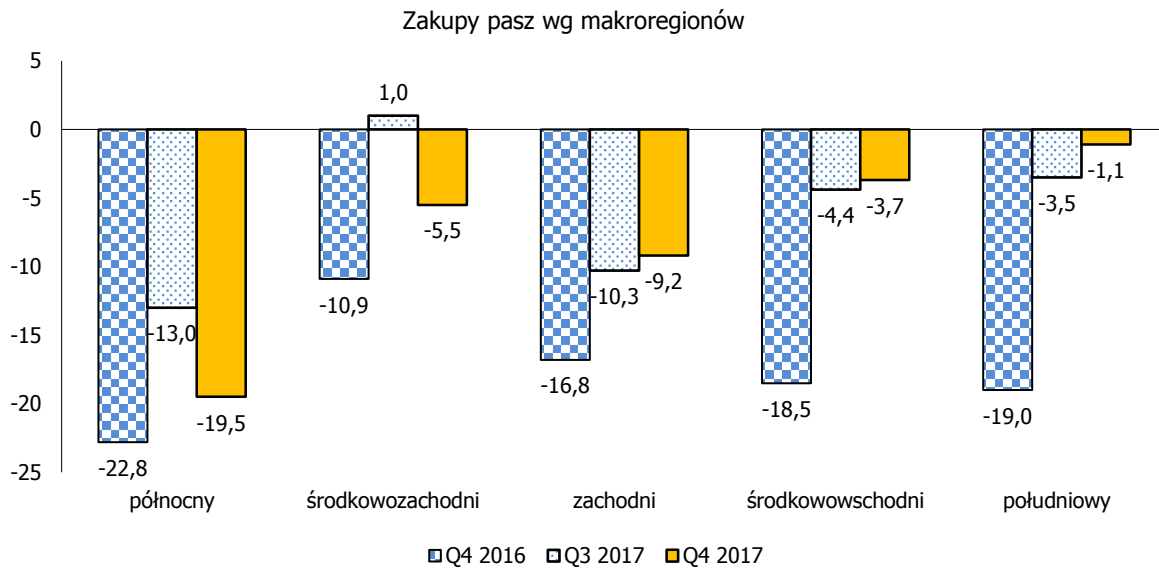

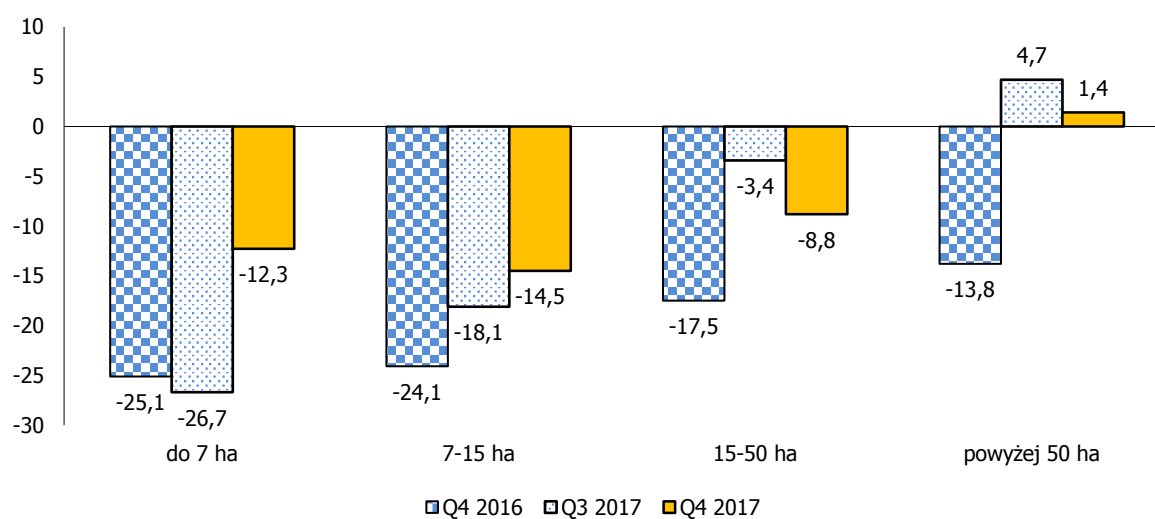
7. Zakupy pasz treściwych

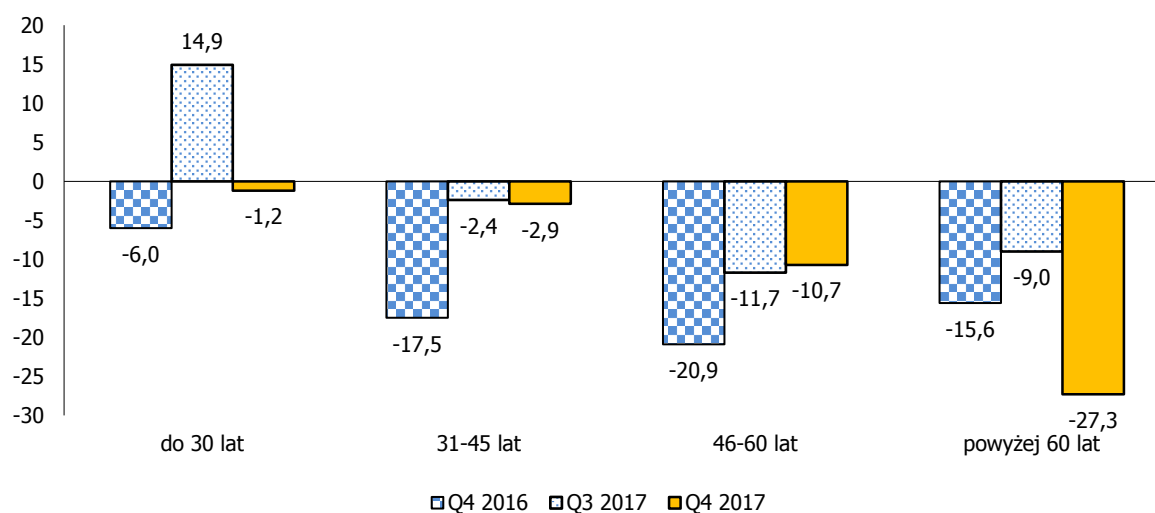
	Q3 2016	Q4 2016	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017
1. wzrosły	14,5	11,0	10,3	13,8	16,4	14,6
2. nie zmieniły się	58,5	60,0	65,5	64,1	61,9	62,9
3. zmalały	27,0	29,0	24,3	22,1	21,7	22,5
4. nie dokonano	32,8	31,5	37,8	35,0	35,3	36,4
saldo (1.-3.)	-12,5	-18,0	-14,0	-8,3	-5,3	-7,3

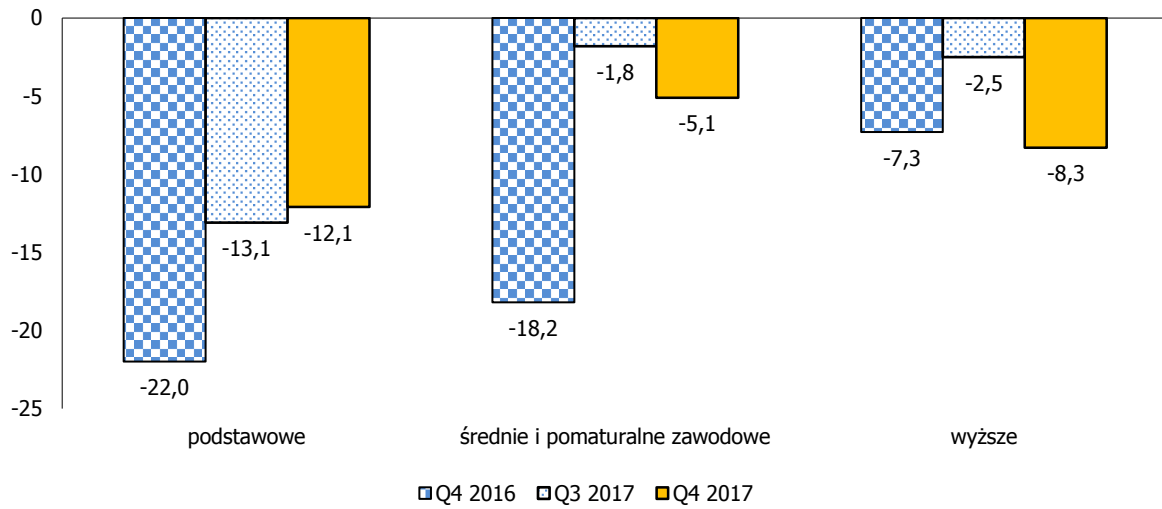
Zakupy pasz wg powierzchni gospodarstw rolnych

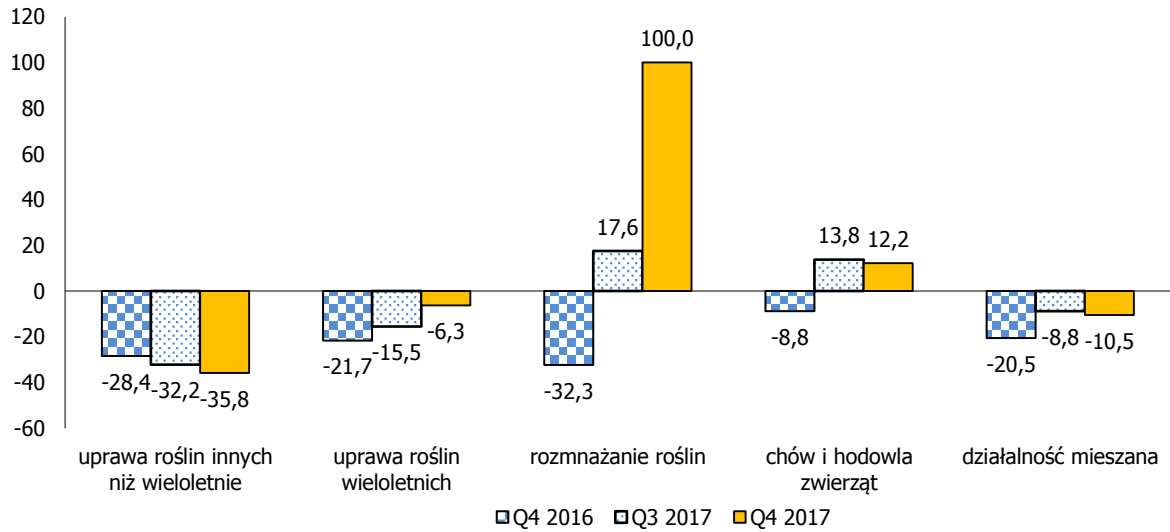
Zakupy pasz wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

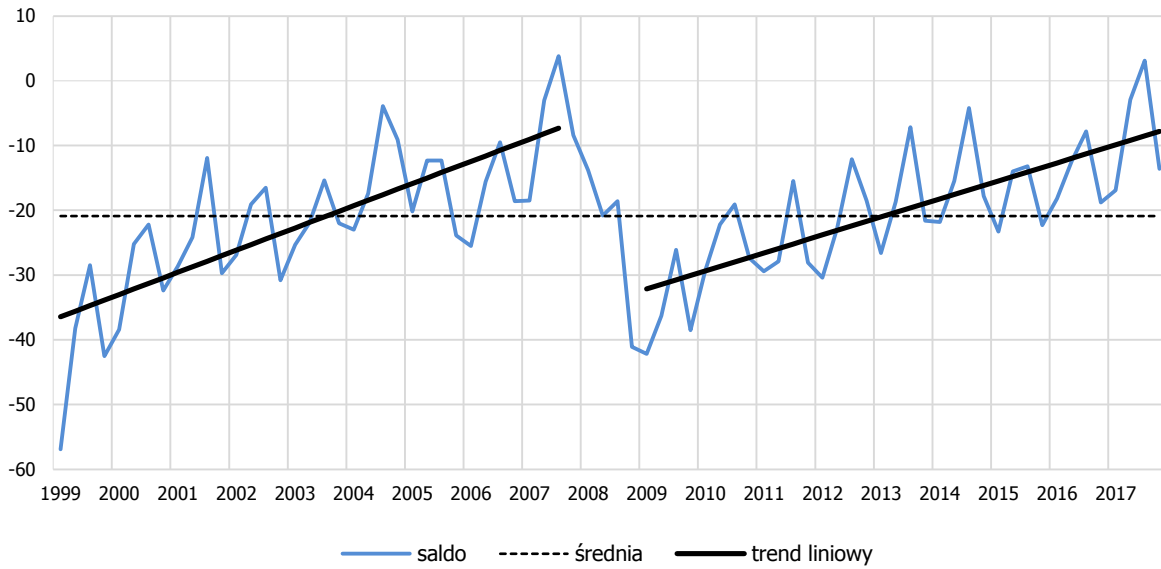
Zakupy pasz wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

Zakupy pasz wg grup PKD 2007

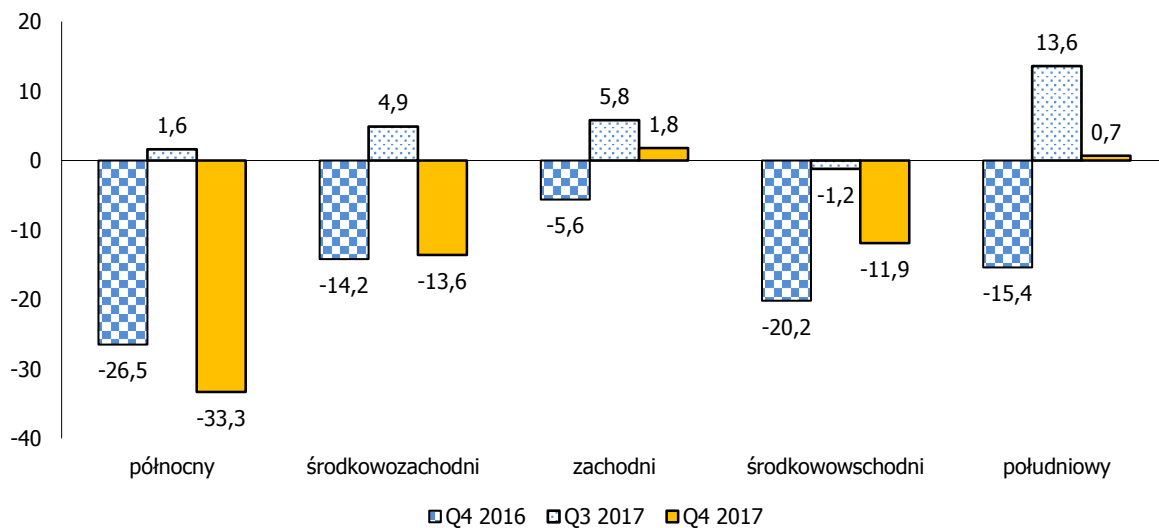

8. Zakupy środków ochrony roślin

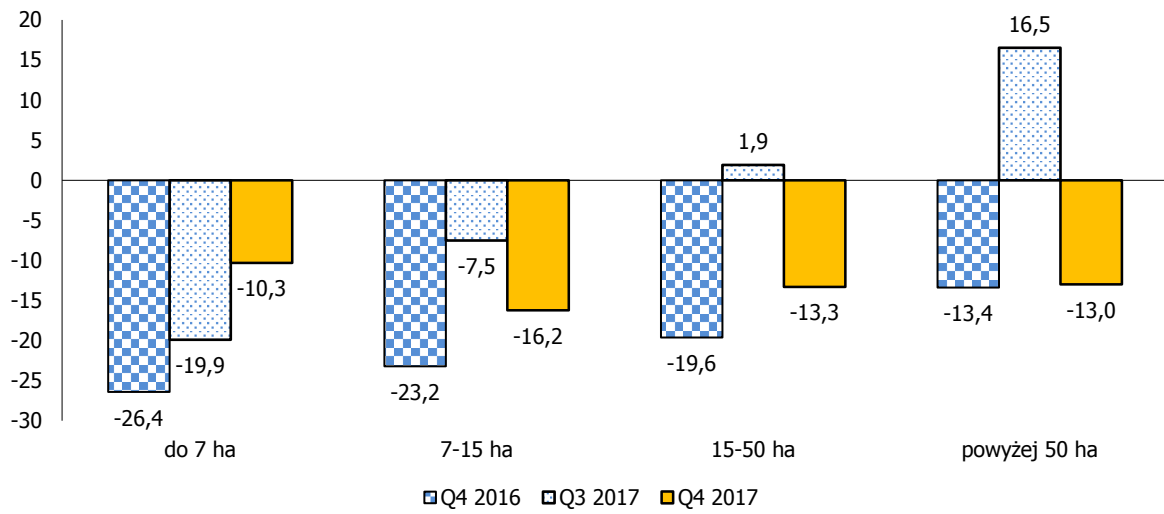

	Q3 2016	Q4 2016	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017
1. wzrosły	16,9	10,8	10,2	15,8	20,8	13,4
2. nie zmieniły się	58,4	59,6	62,7	65,5	61,5	59,6
3. zmalały	24,7	29,6	27,1	18,7	17,7	27,0
4. nie dokonano	4,8	13,1	15,2	6,2	3,7	11,4
saldo (1.-3.)	-7,8	-18,8	-16,9	-2,9	3,1	-13,6

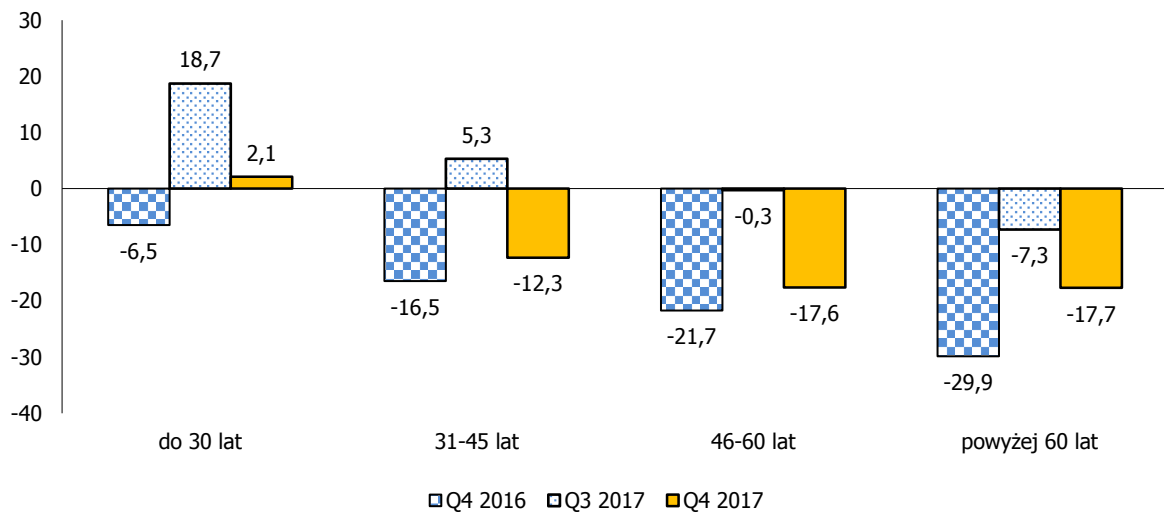
Zakupy środków ochrony roślin wg makroregionów

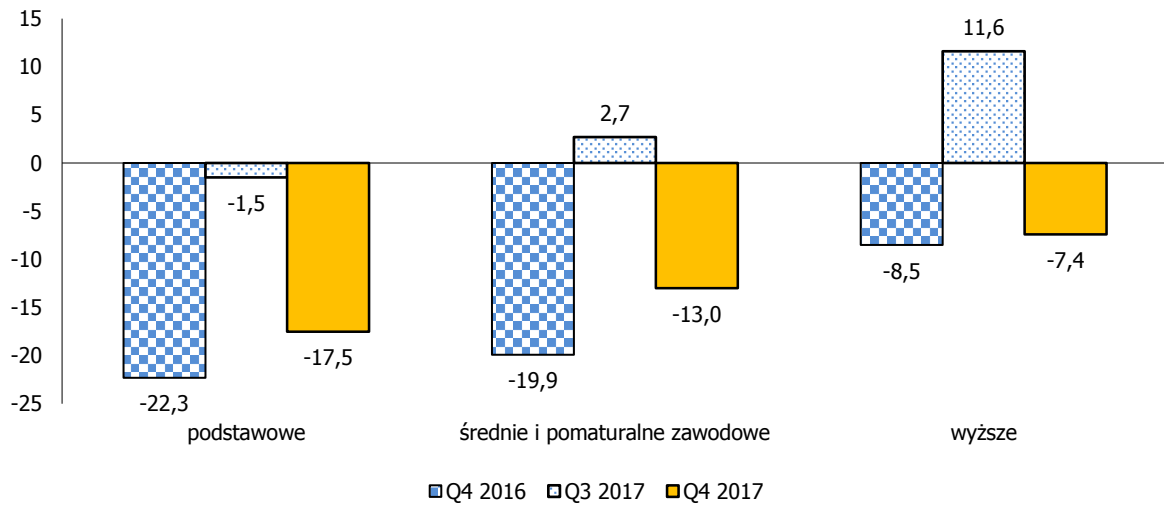
Zakupy środków ochrony roślin wg powierzchni gospodarstw rolnych

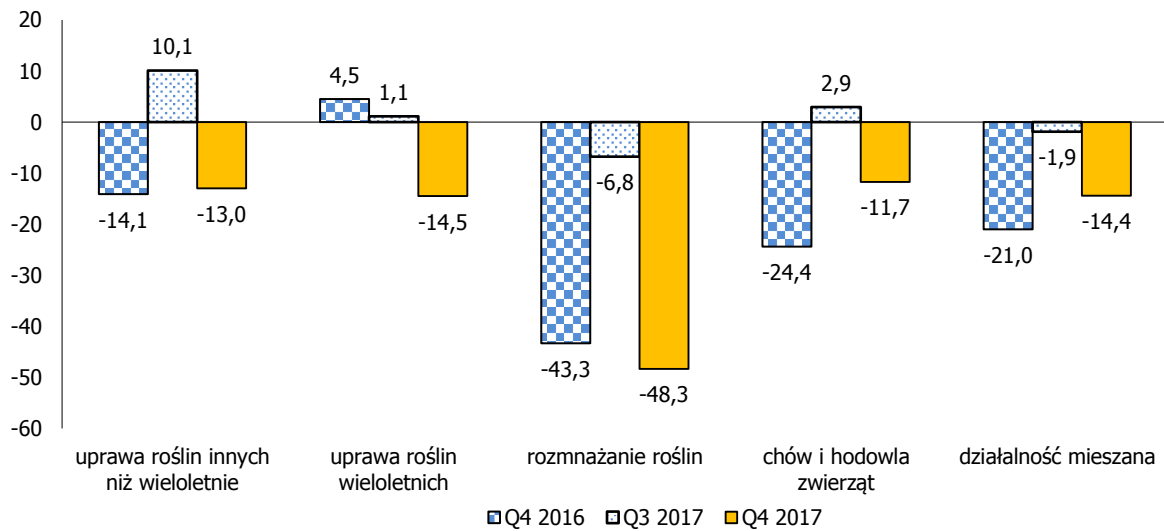
Zakupy środków ochrony roślin wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

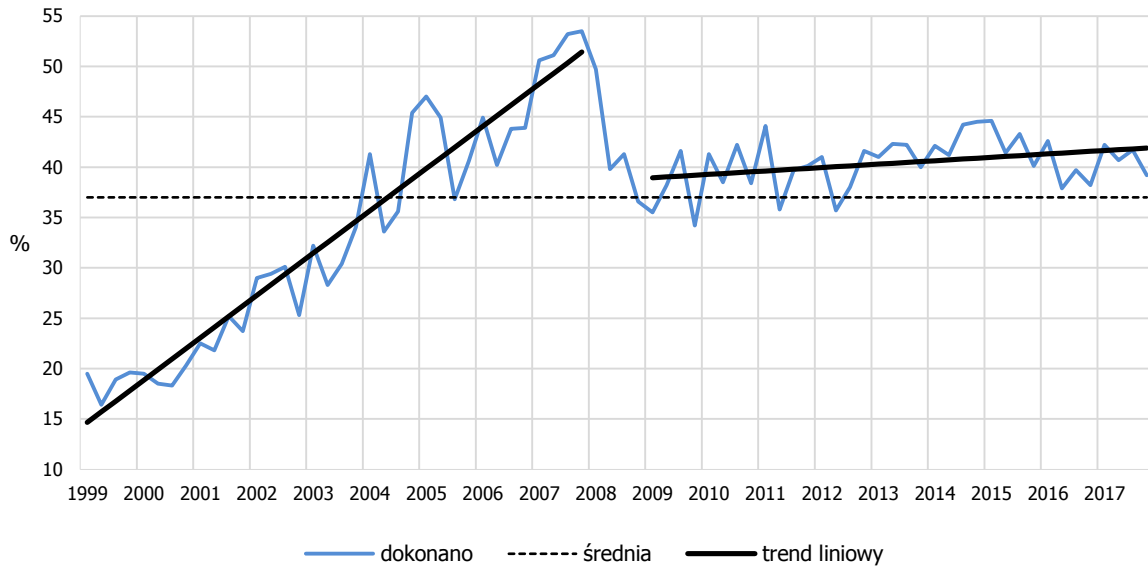
Zakupy środków ochrony roślin wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

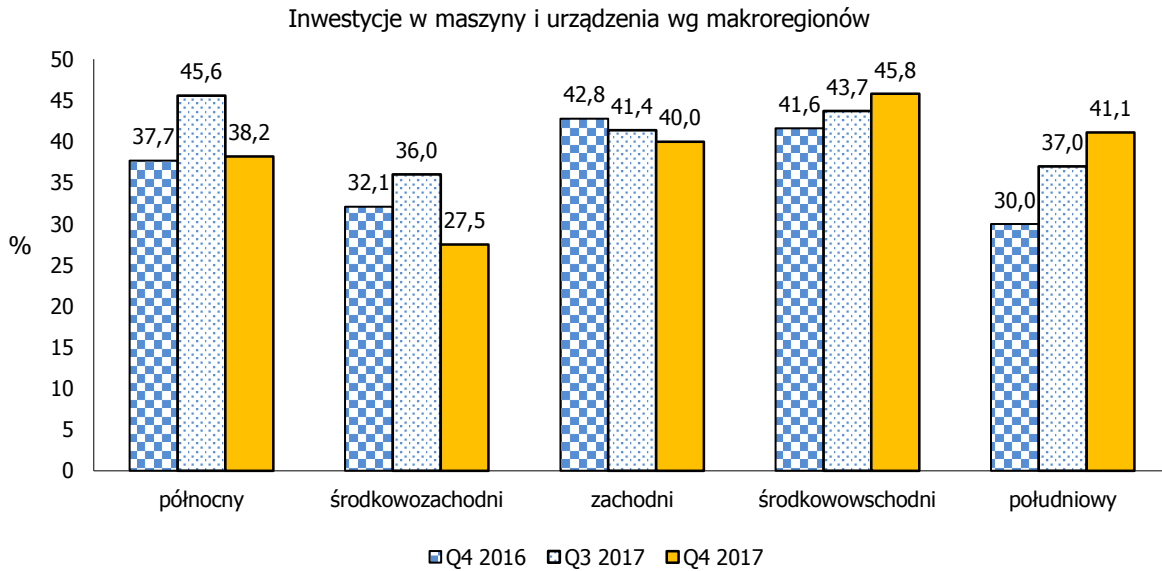
Zakupy środków ochrony roślin wg grup PKD 2007

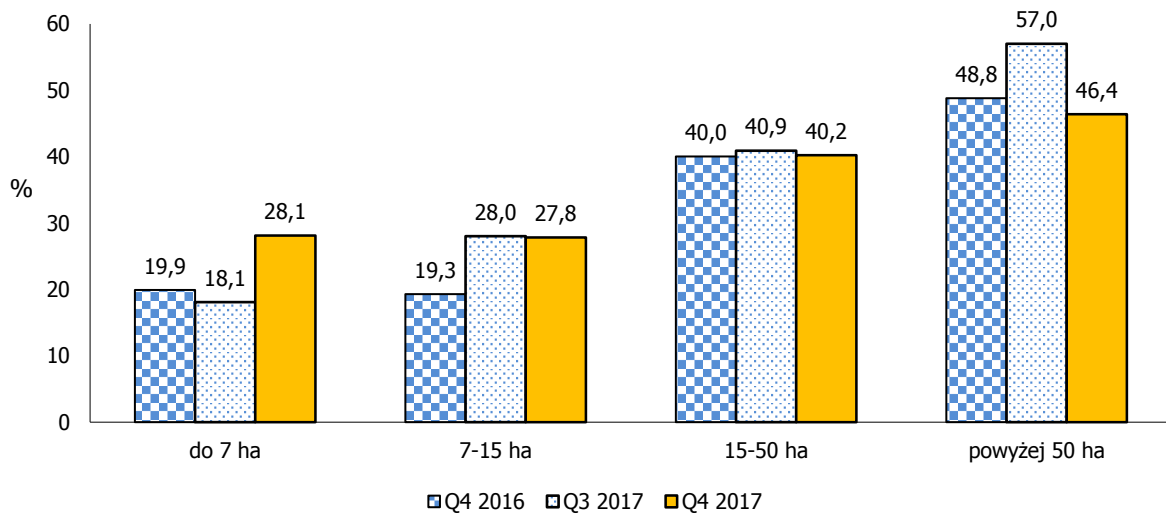
9. Inwestycje w maszyny i urządzenia

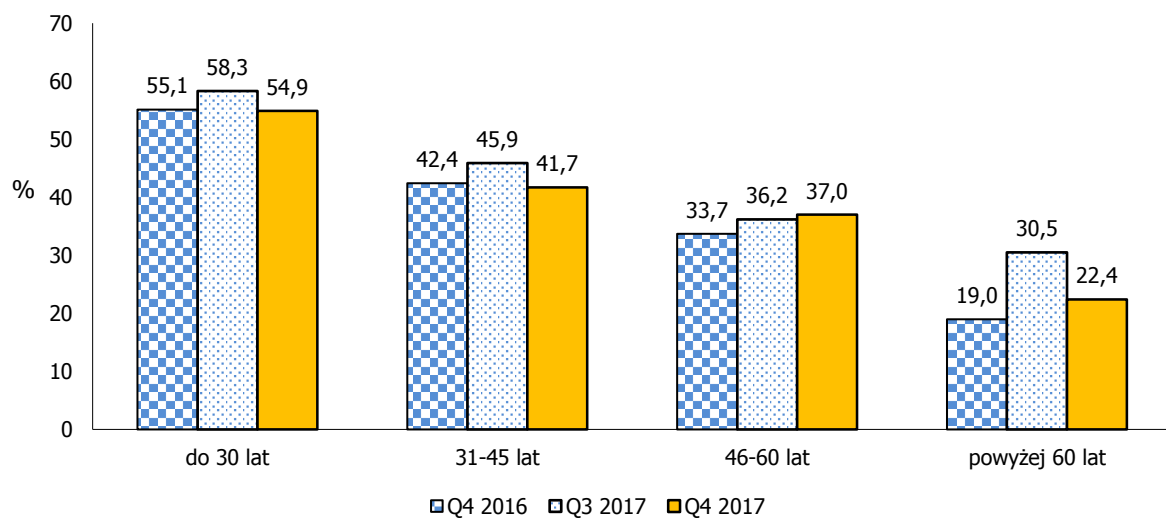
w %	Q3 2016	Q4 2016	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017
dokonano	39,7	38,2	42,2	40,7	41,7	39,2
nie dokonano	60,3	61,8	57,8	59,3	58,3	60,8

Inwestycje w maszyny i urządzenia wg powierzchni gospodarstw rolnych

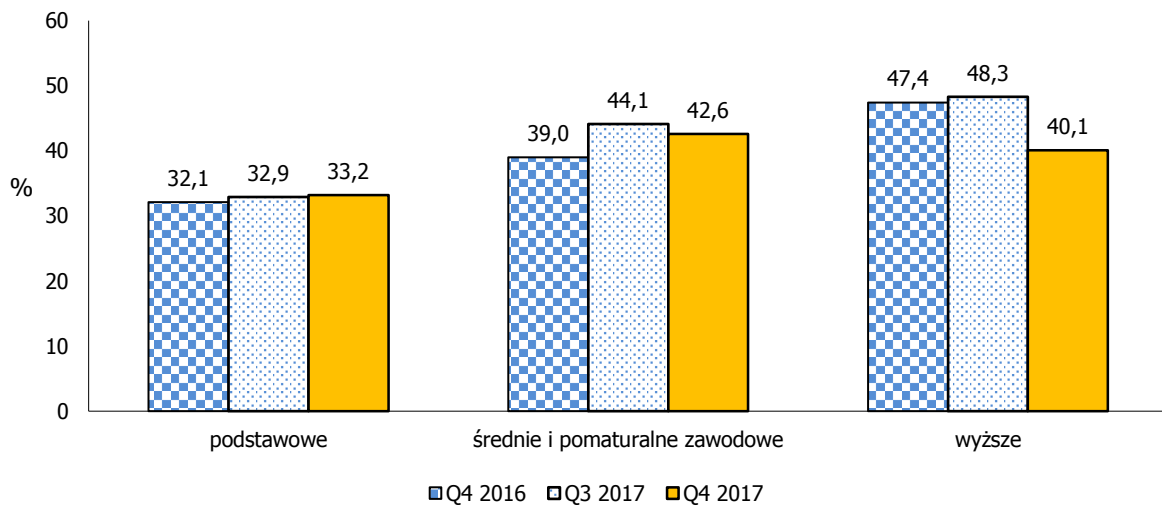

Inwestycje w maszyny i urządzenia wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

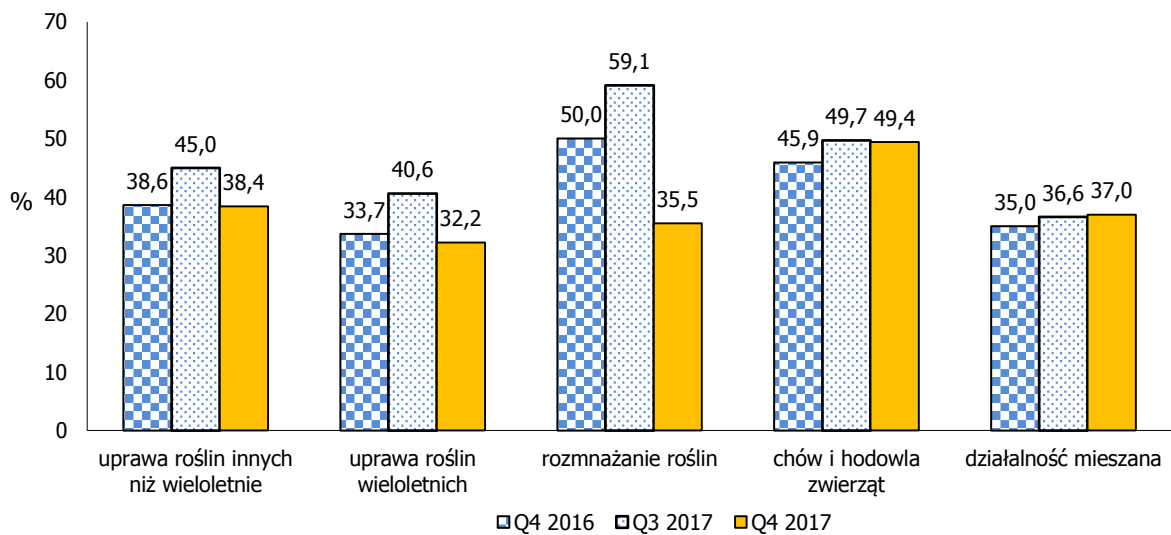

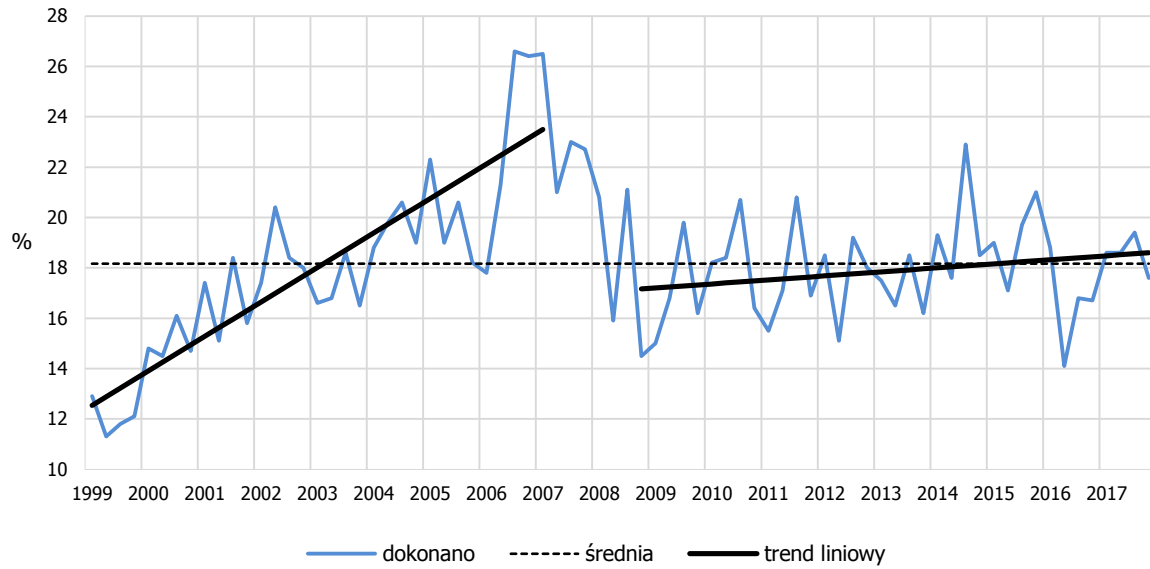
Inwestycje w maszyny i urządzenia wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

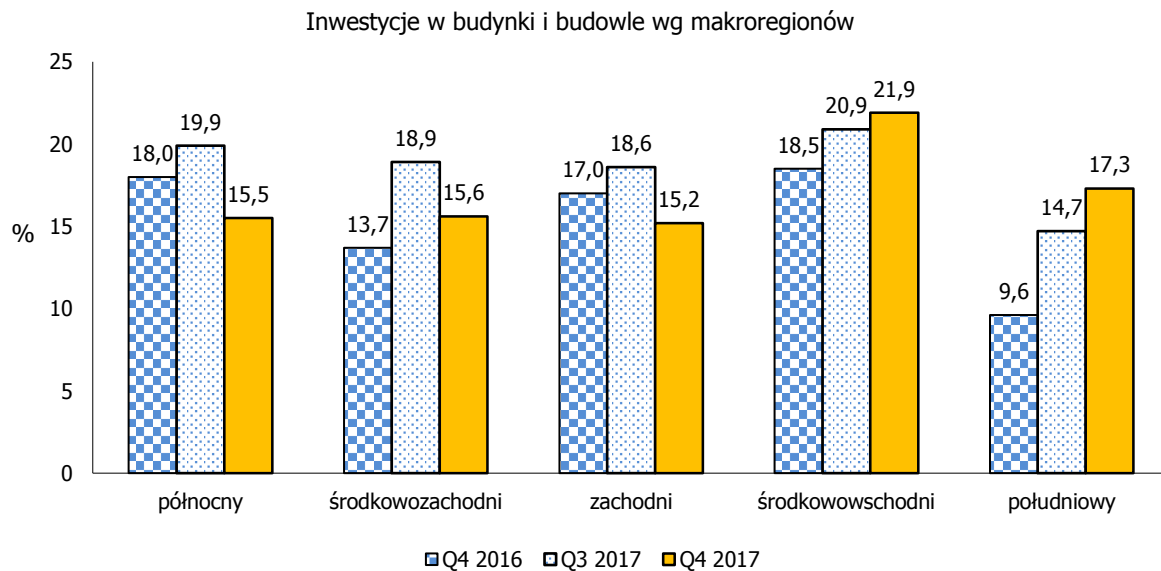
Inwestycje w maszyny i urządzenia wg grup PKD 2007

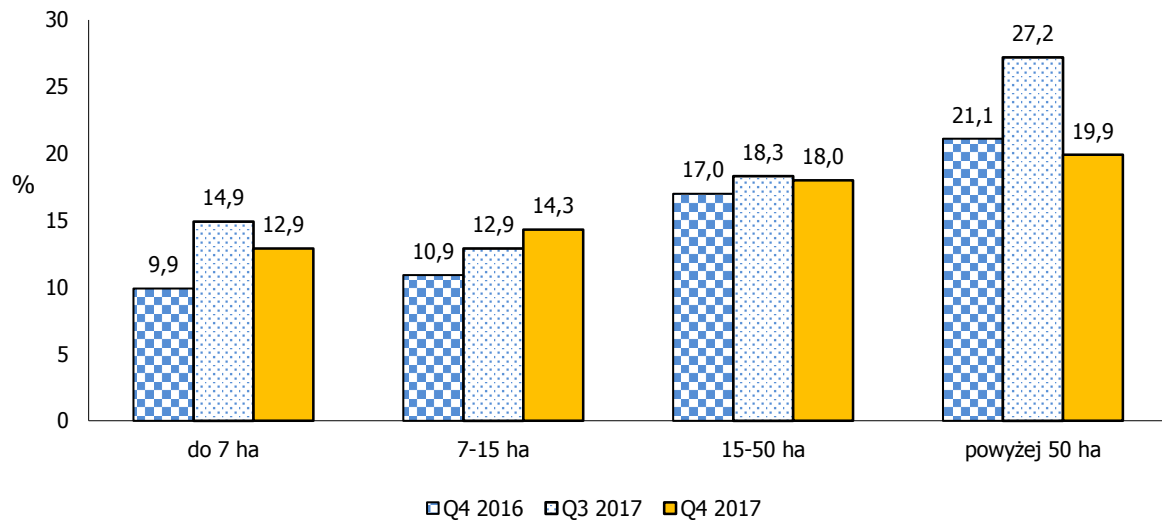
10. Inwestycje w budynki i budowlę

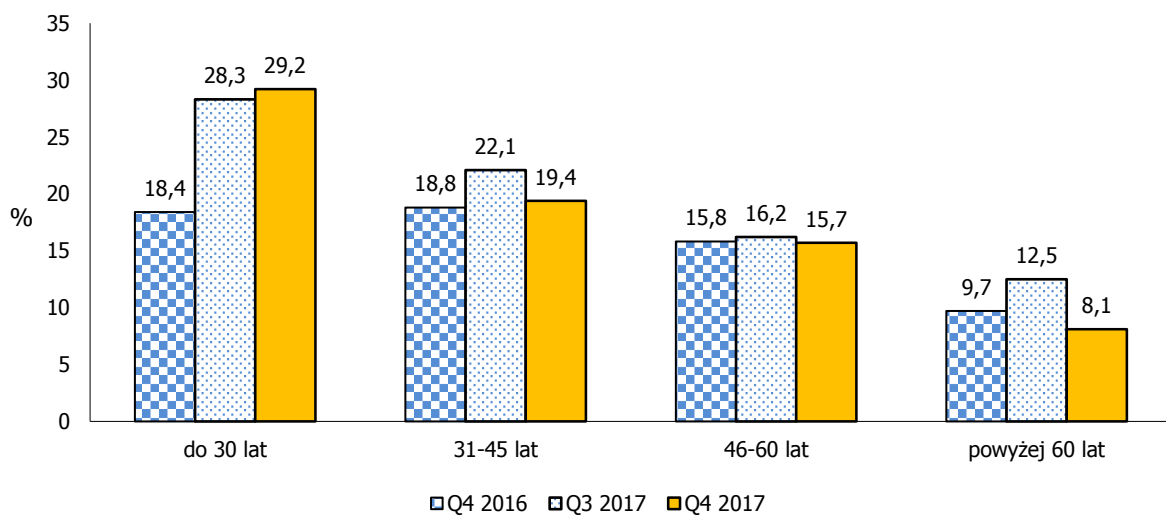
w %	Q3 2016	Q4 2016	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017
dokonano	16,8	16,7	18,6	18,6	19,4	17,6
nie dokonano	83,2	83,3	81,4	81,4	80,6	82,4

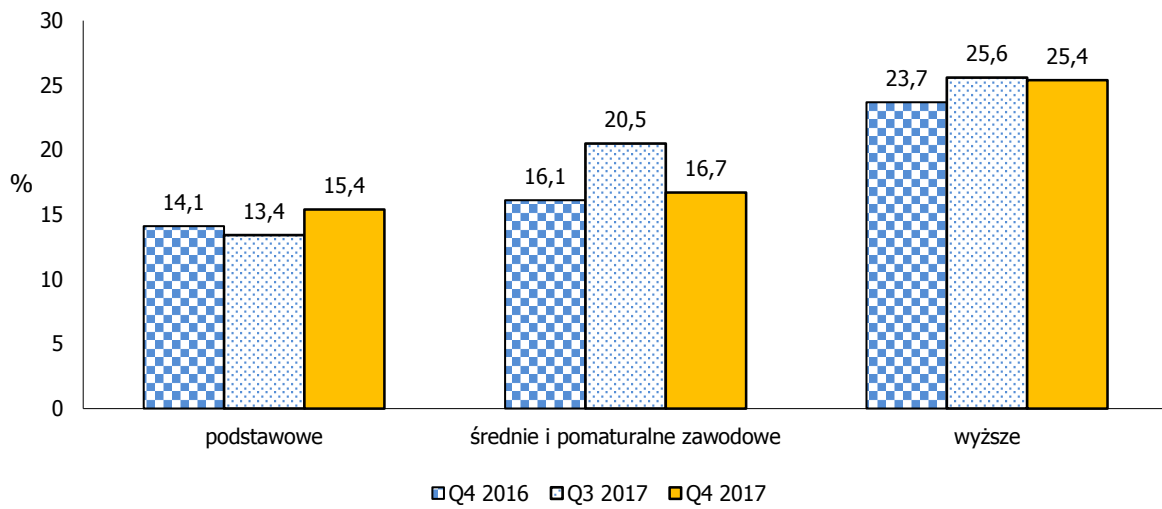
Inwestycje w budynki i budowle wg powierzchni gospodarstw rolnych

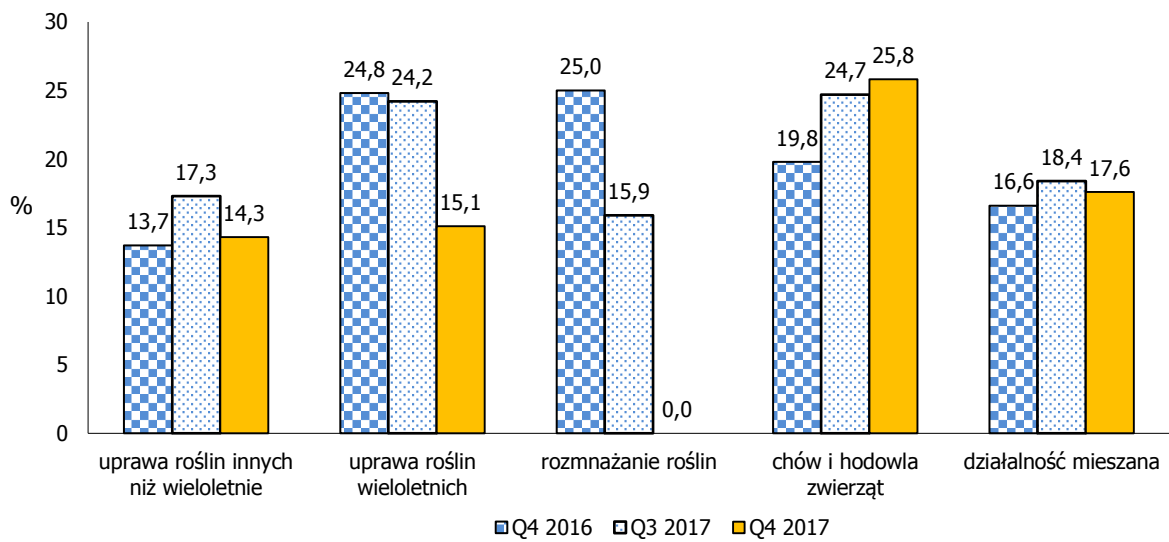
Inwestycje w budynki i budowle wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

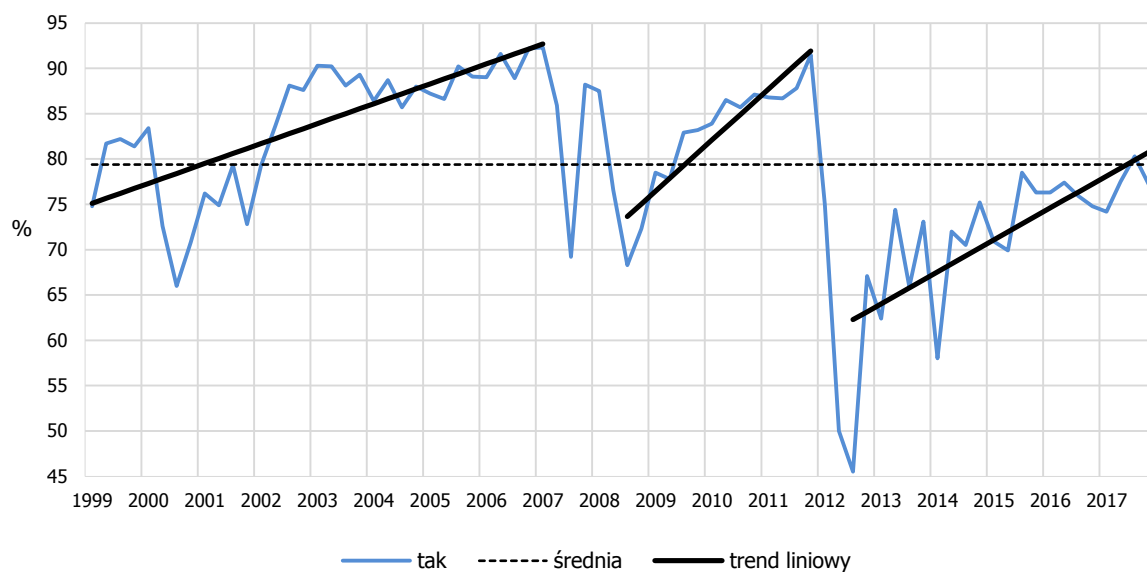
Inwestycje w budynki i budowle wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

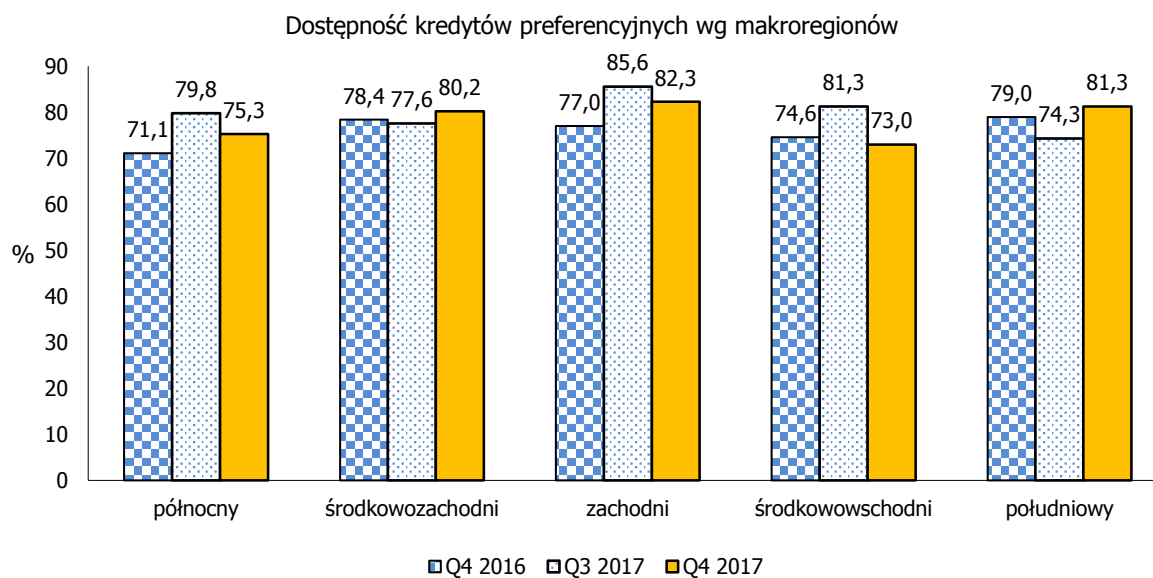
Inwestycje w budynki i budowle wg grup PKD 2007

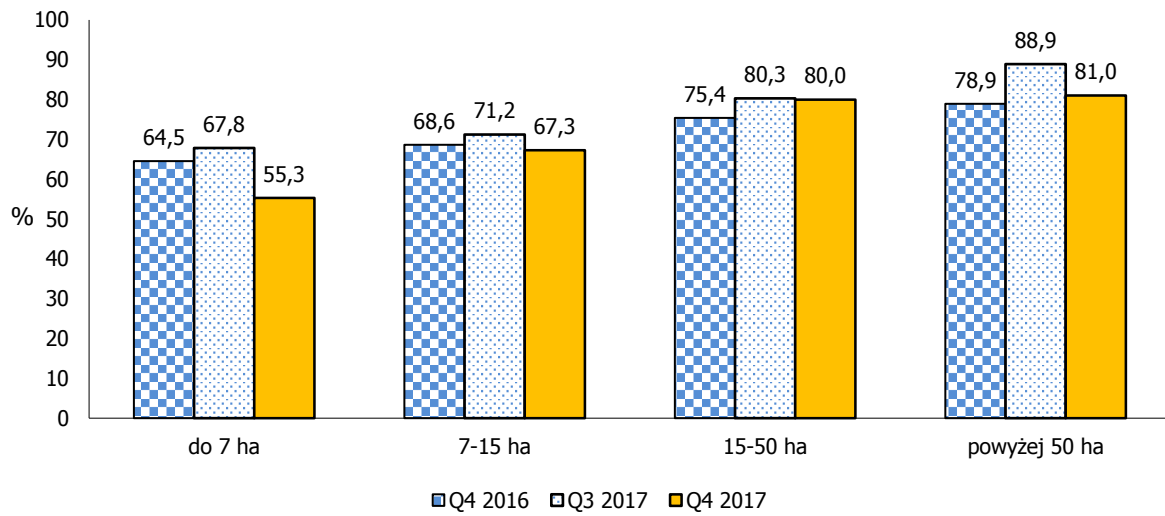
11. Dostępność kredytów preferencyjnych

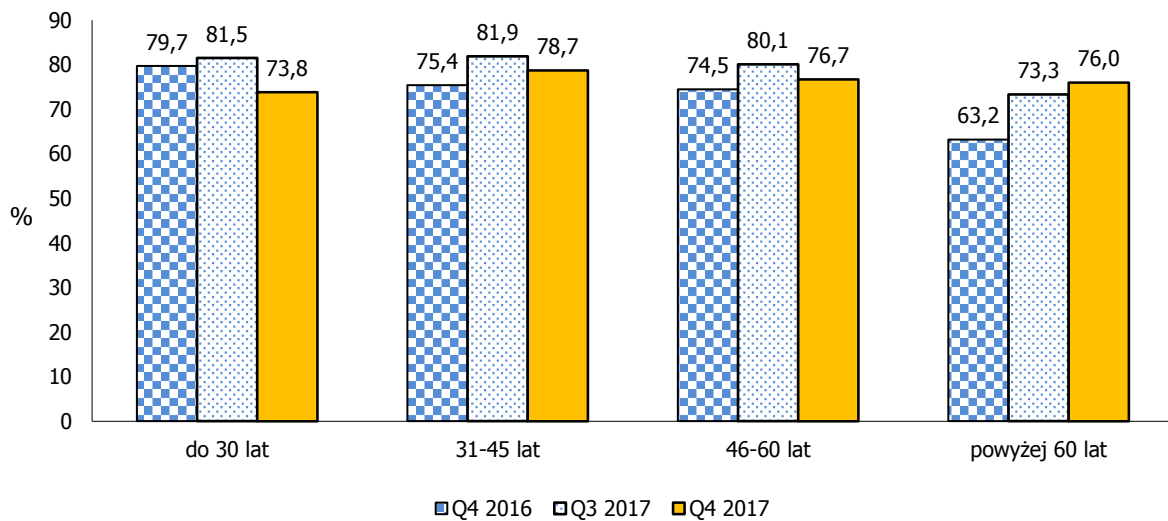
w %	Q3 2016	Q4 2016	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017
tak	75,9	74,8	74,2	77,5	80,3	77,2
nie	24,1	25,2	25,8	22,5	19,7	22,8

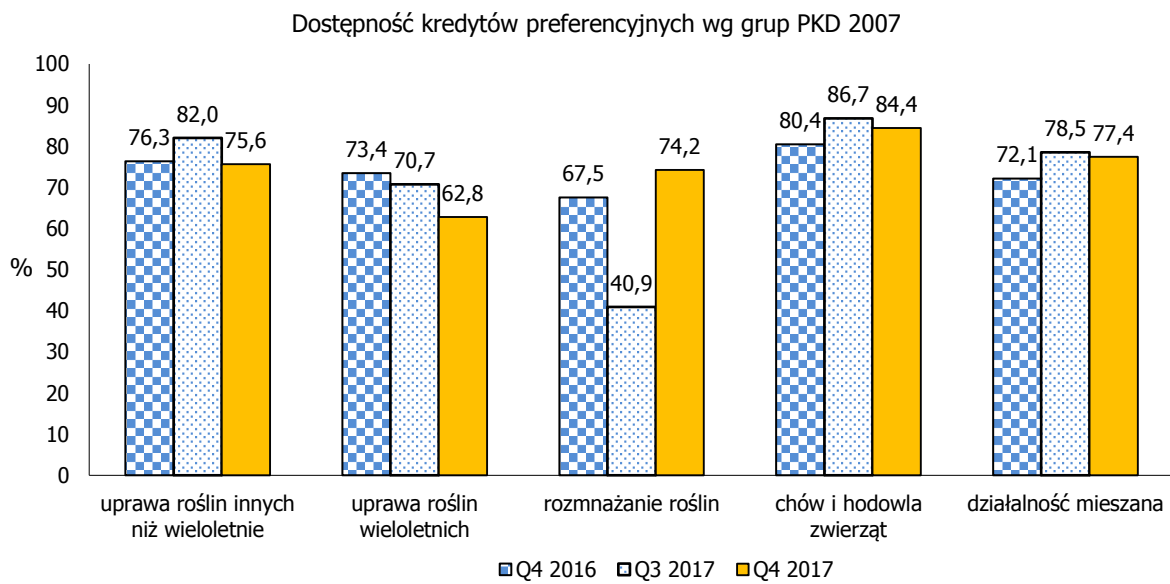
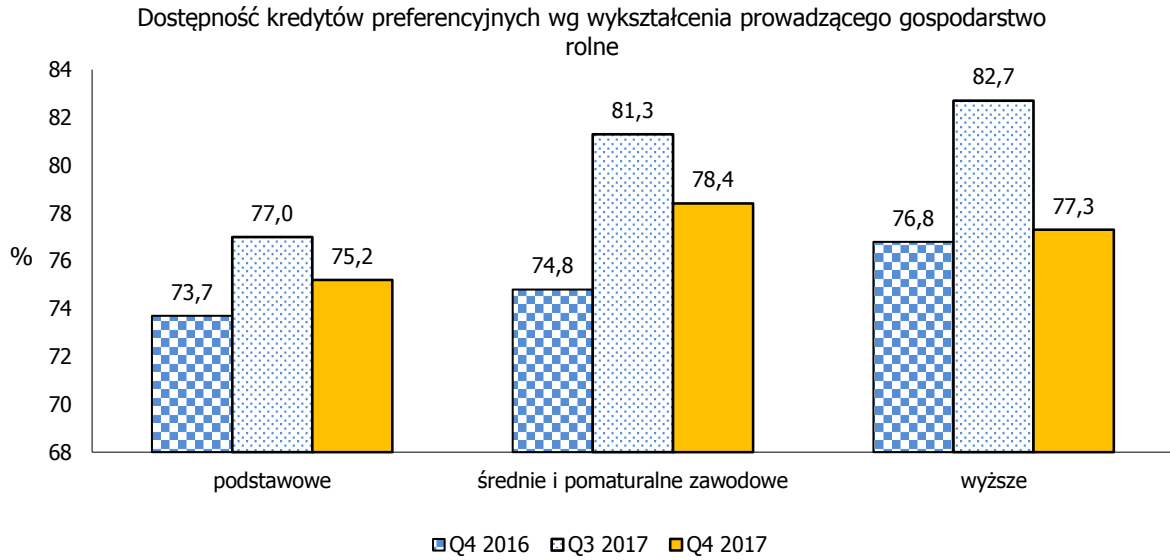

Dostępność kredytów preferencyjnych wg powierzchni gospodarstw rolnych

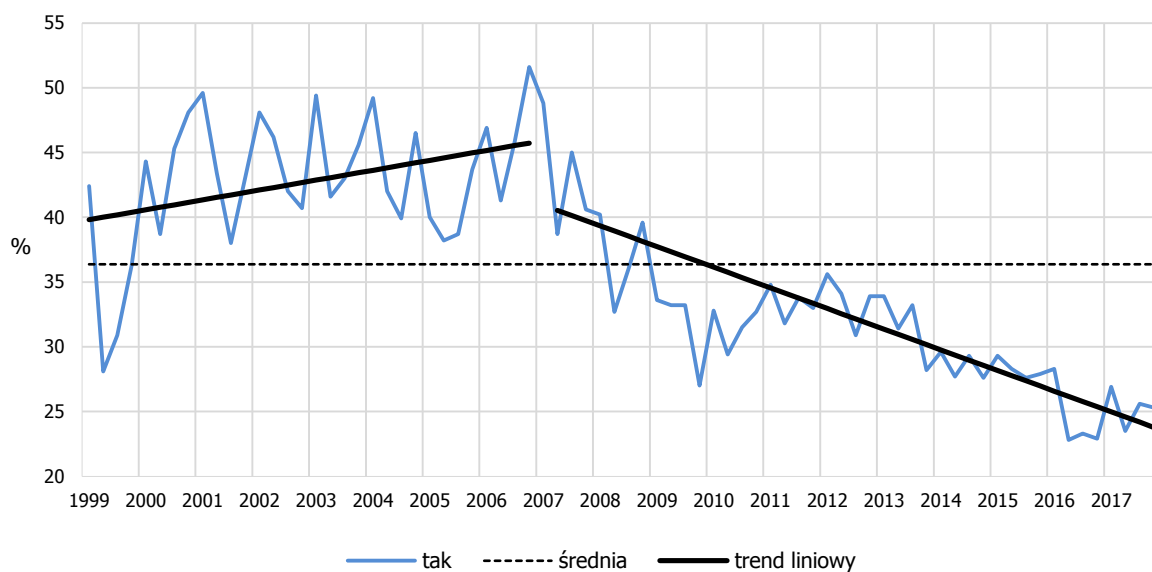

Dostępność kredytów preferencyjnych wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

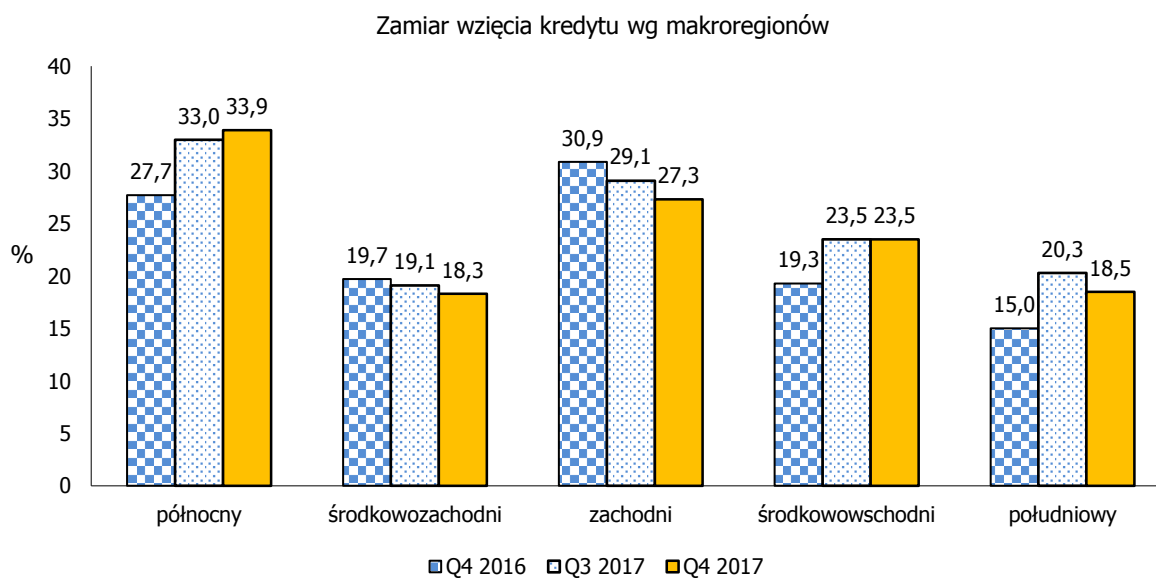

12. Zamiar wzięcia kredytu

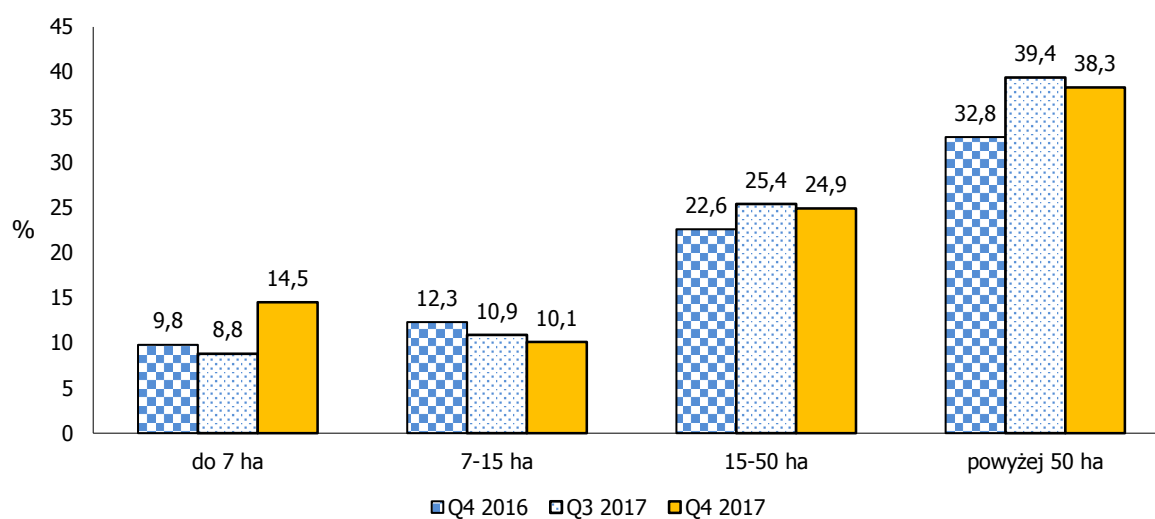

w %	Q3 2016	Q4 2016	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017
tak	23,3	22,9	26,9	23,5	25,6	25,3
nie	76,7	77,1	73,1	76,5	74,4	74,7

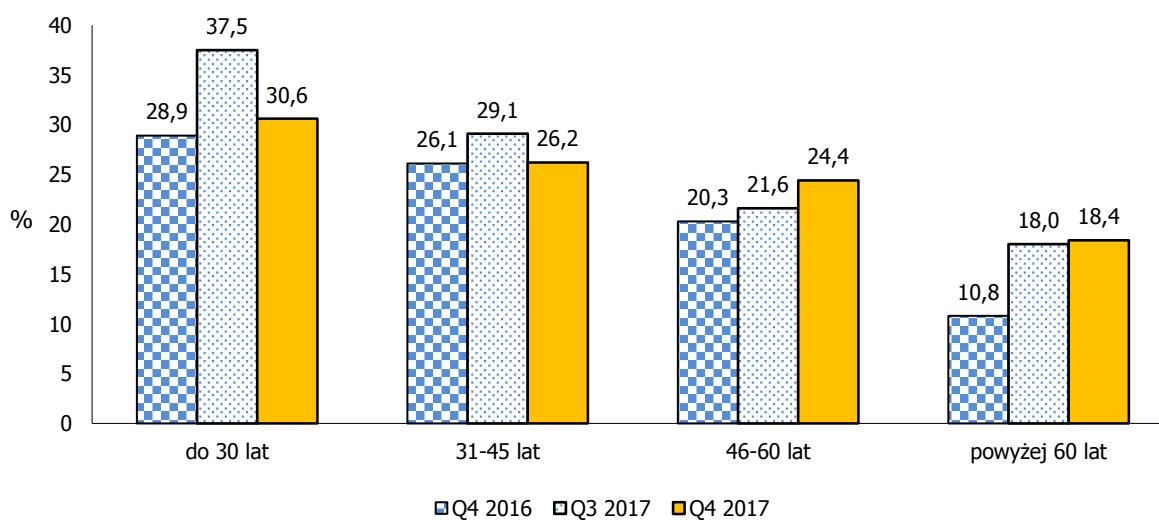

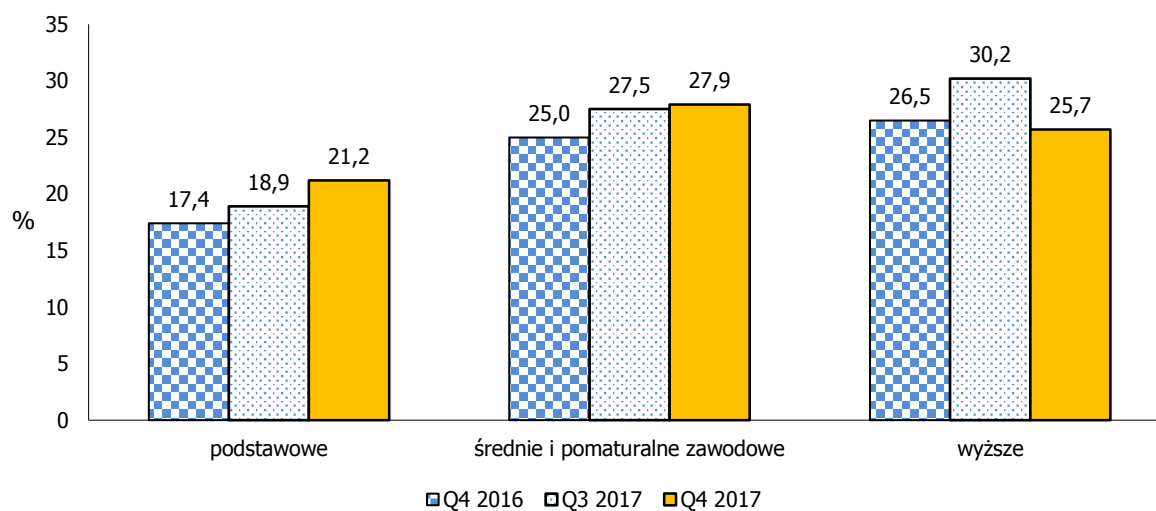
Zamiar wzięcia kredytu wg powierzchni gospodarstw rolnych

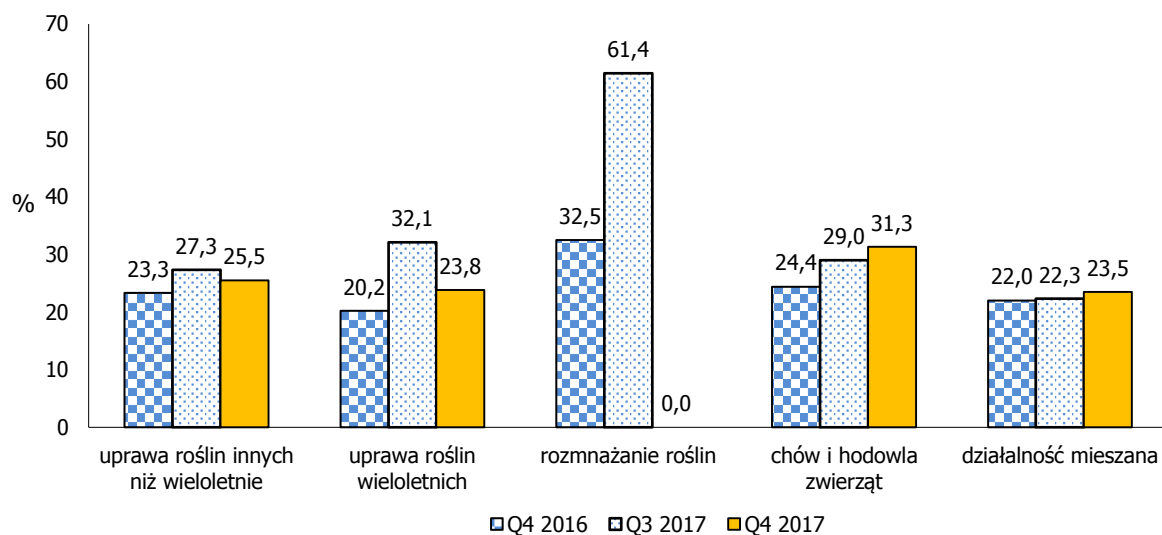
Zamiar wzięcia kredytu wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

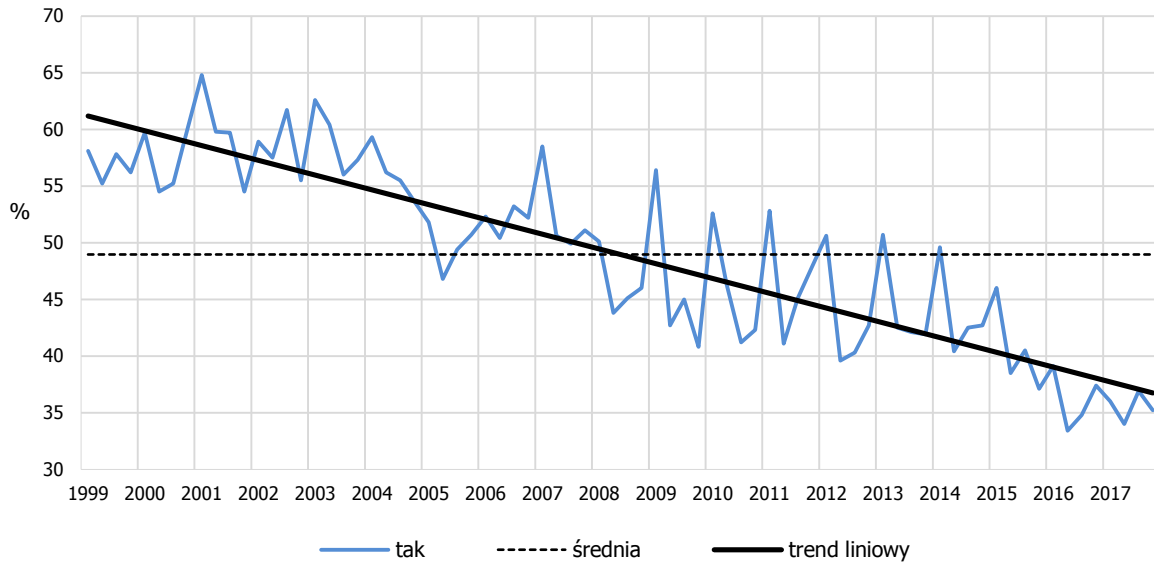
Zamiar wzięcia kredytu wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

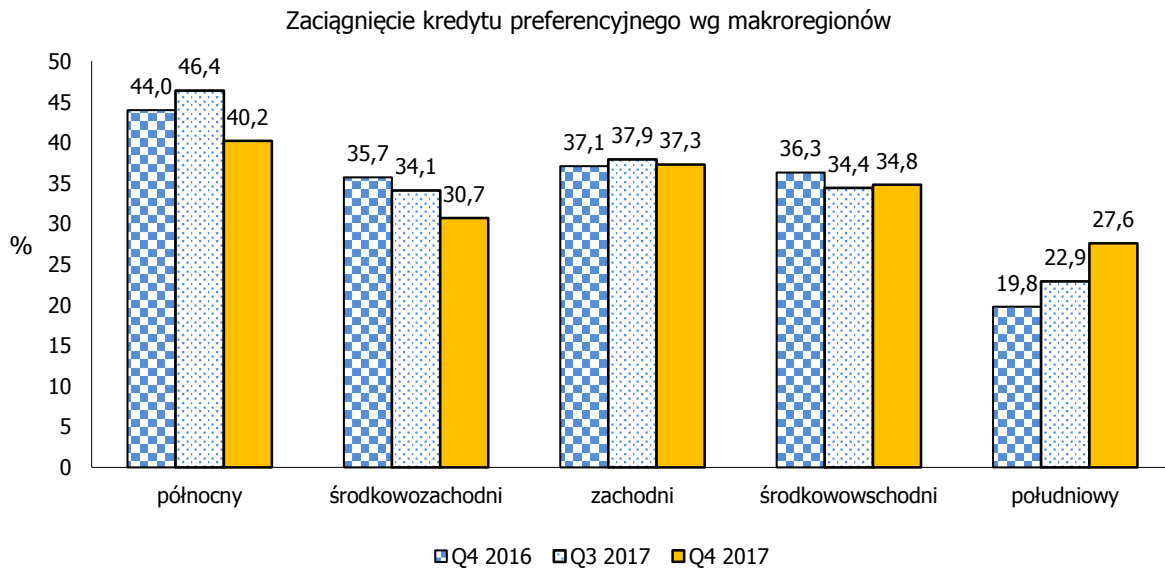
Zamiar wzięcia kredytu wg grup PKD 2007

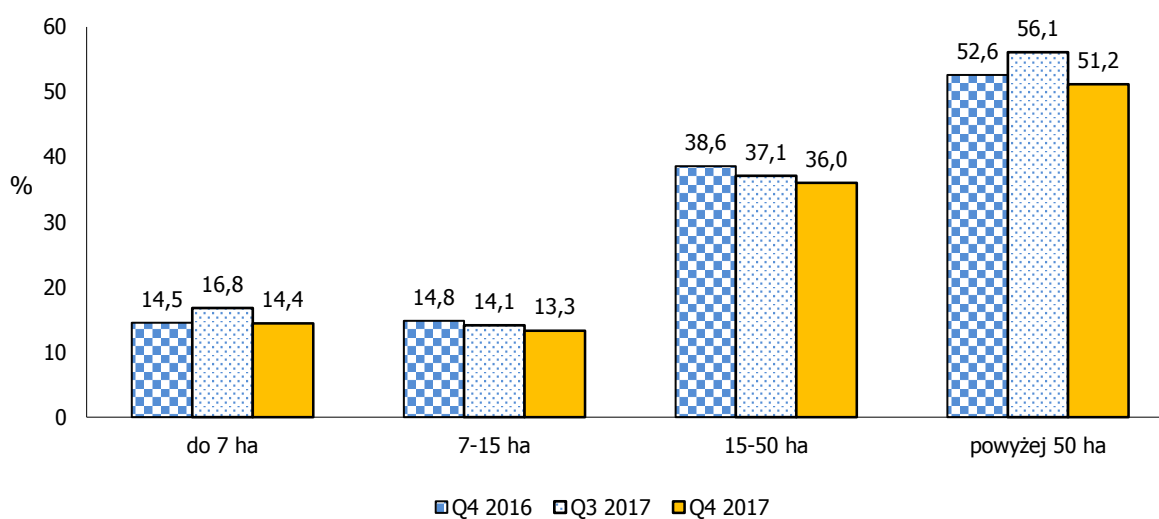
13. Zaciągnięcie kredytu preferencyjnego

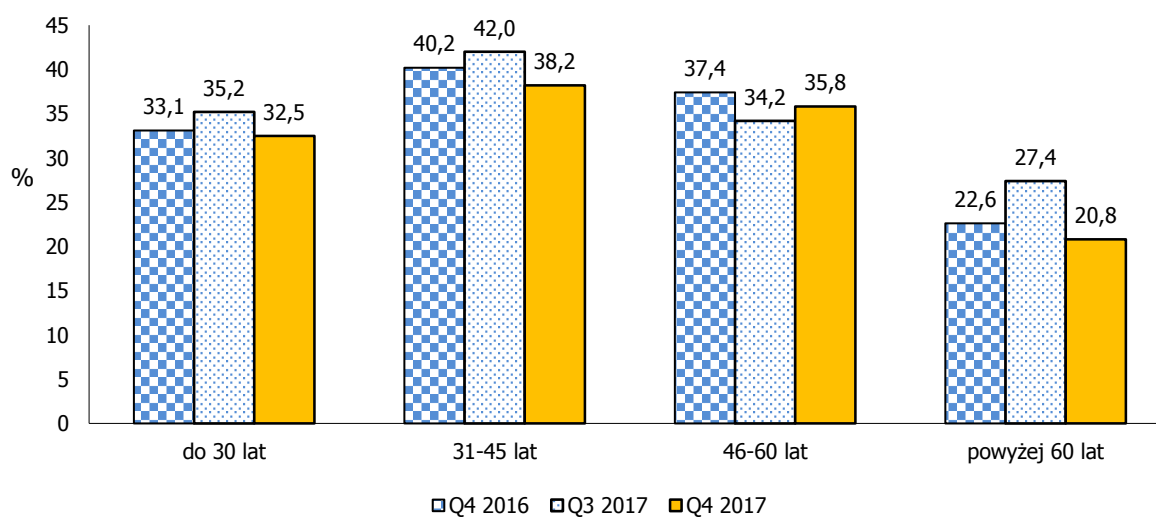
w %	Q3 2016	Q4 2016	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017
tak	34,8	37,4	36,0	34,0	36,9	35,2
nie	65,2	62,6	64,0	66,0	63,1	64,8

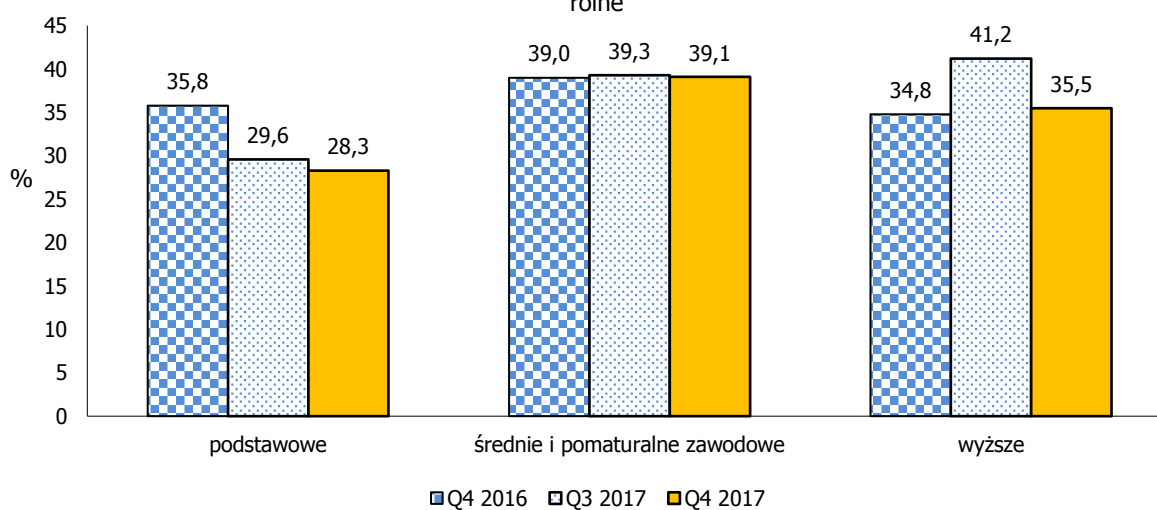
Zaciągnięcie kredytu preferencyjnego wg powierzchni gospodarstw rolnych

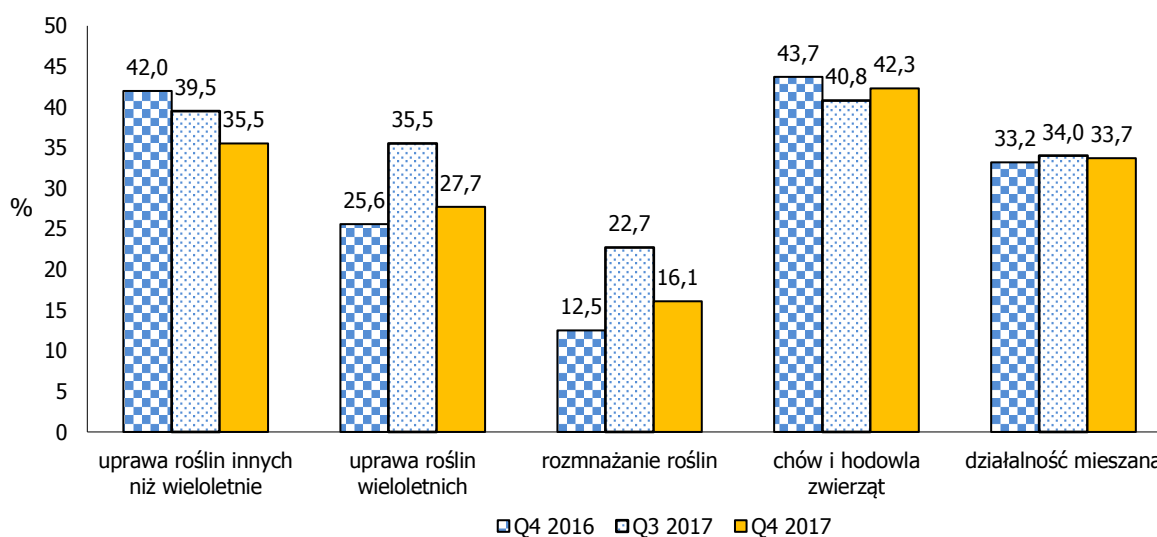
Zaciągnięcie kredytu preferencyjnego wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

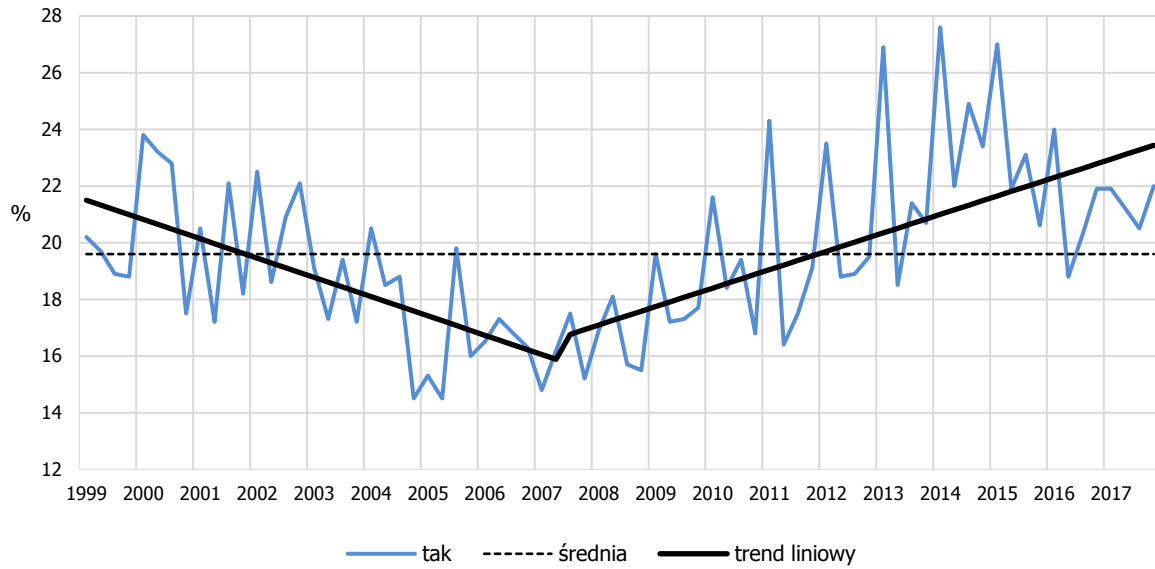
Zaciągnięcie kredytu preferencyjnego wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

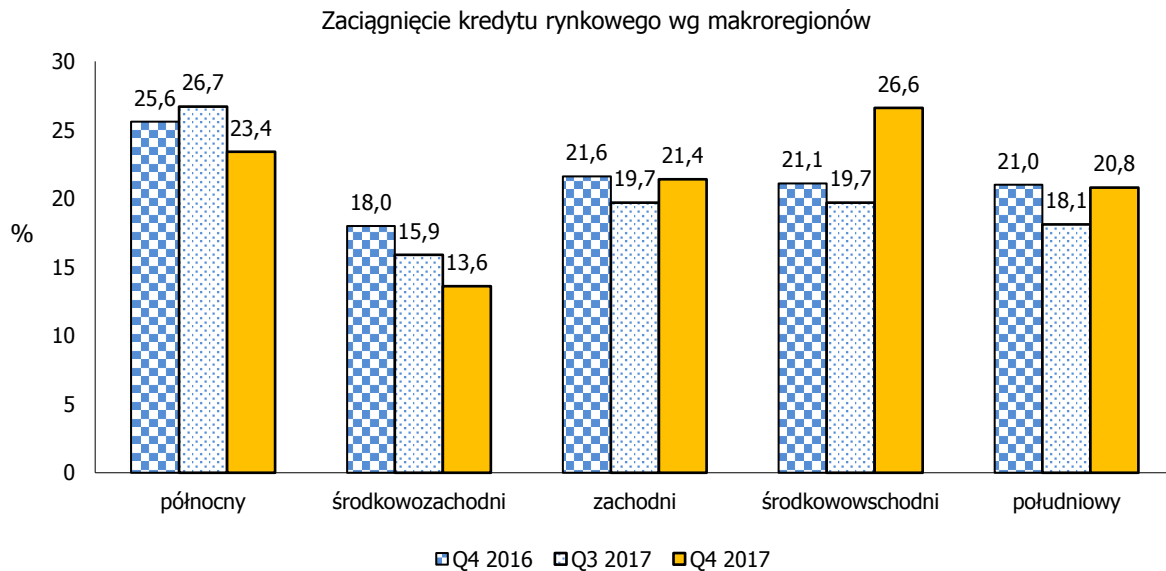
Zaciągnięcie kredytu preferencyjnego wg grup PKD 2007

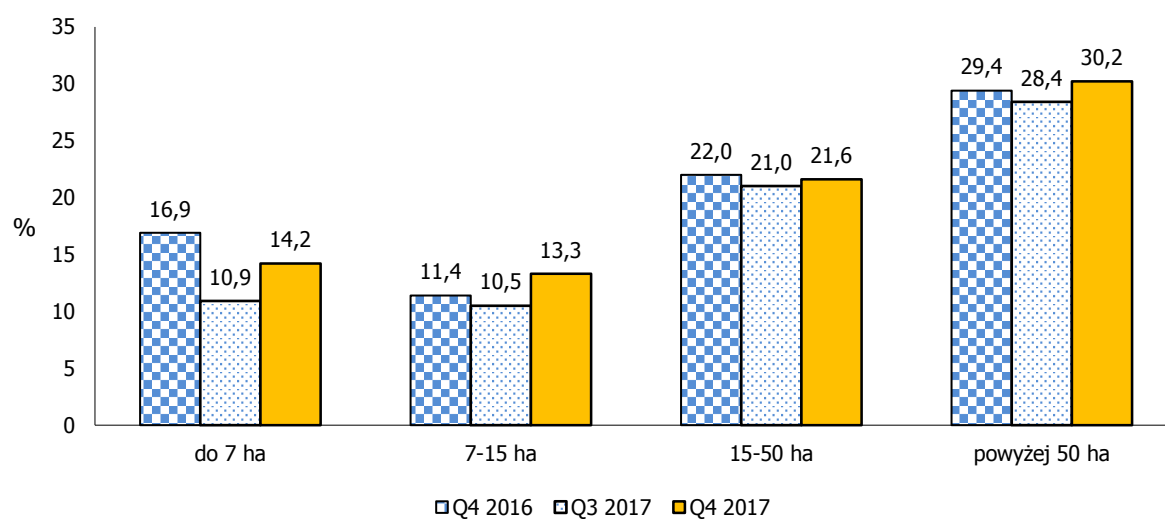
14. Zaciągnięcie kredytu rynkowego

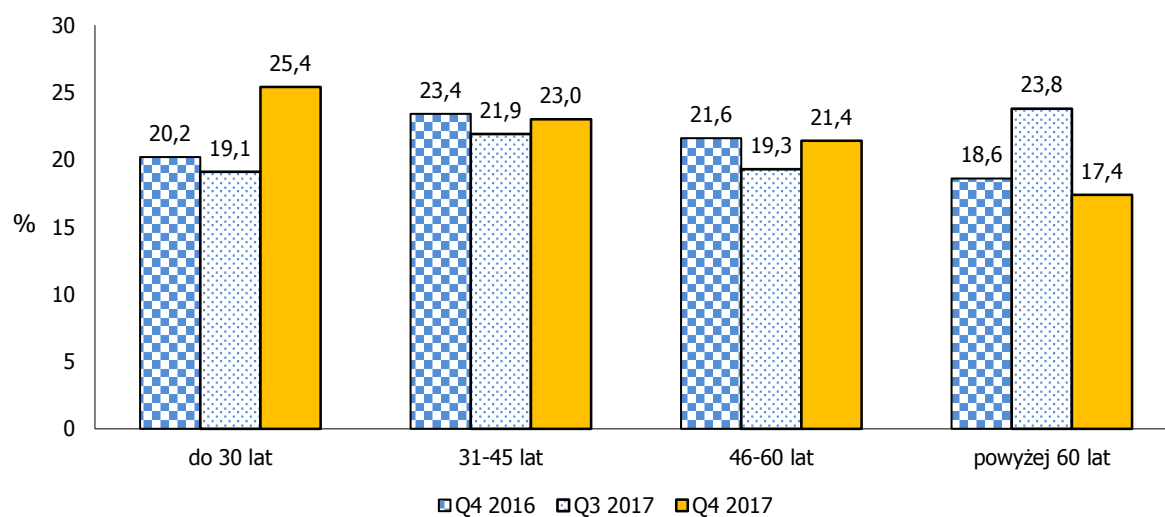
w %	Q3 2016	Q4 2016	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017
tak	20,3	21,9	21,9	21,2	20,5	22,0
nie	79,7	78,1	78,1	78,8	79,5	78,0

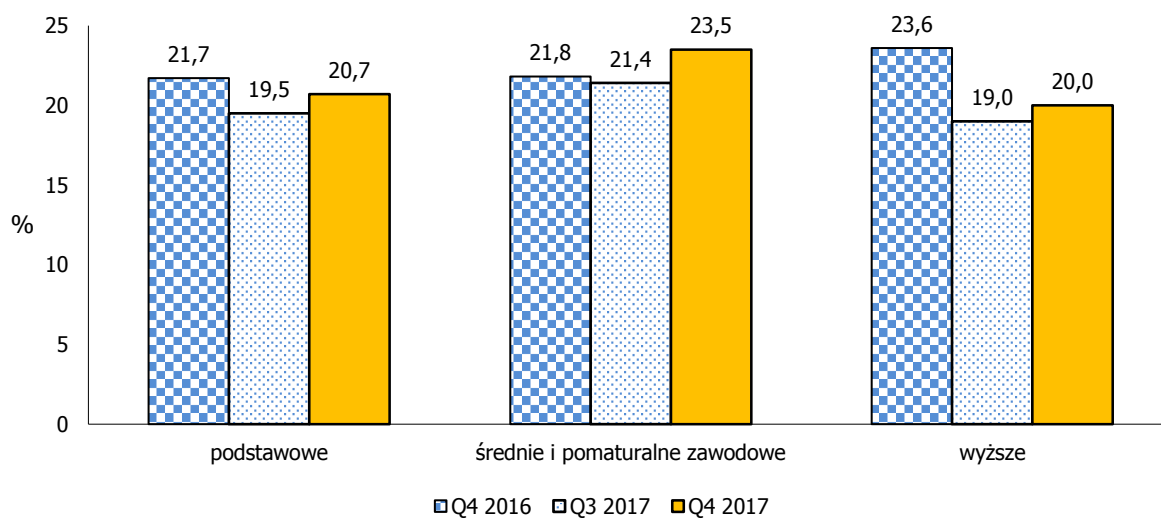
Zaciągnięcie kredytu rynkowego wg powierzchni gospodarstw rolnych

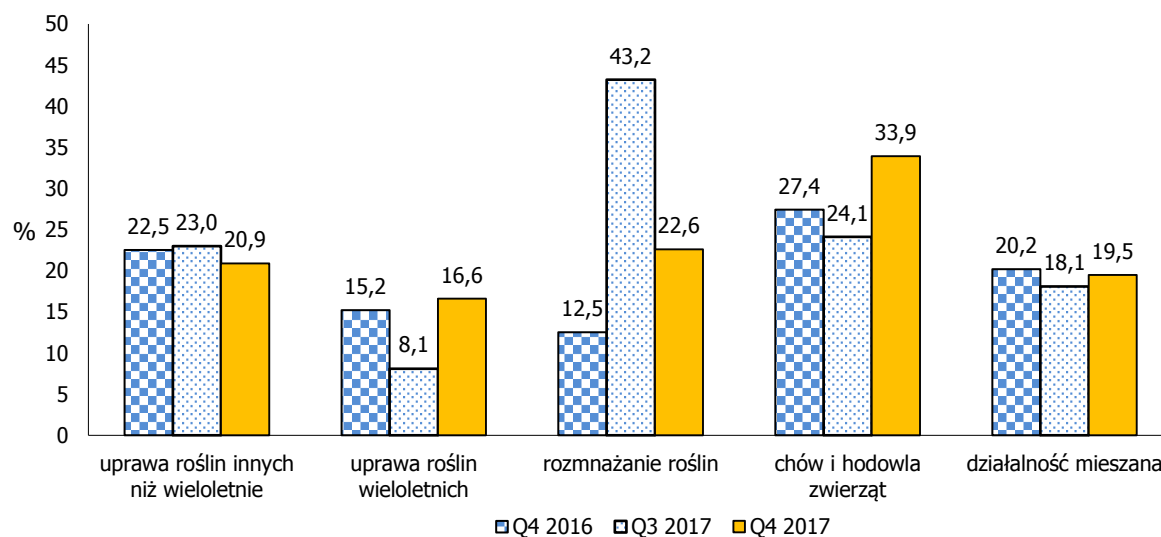
Zaciągnięcie kredytu rynkowego wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

Zaciągnięcie kredytu rynkowego wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

Zaciągnięcie kredytu rynkowego wg grup PKD 2007

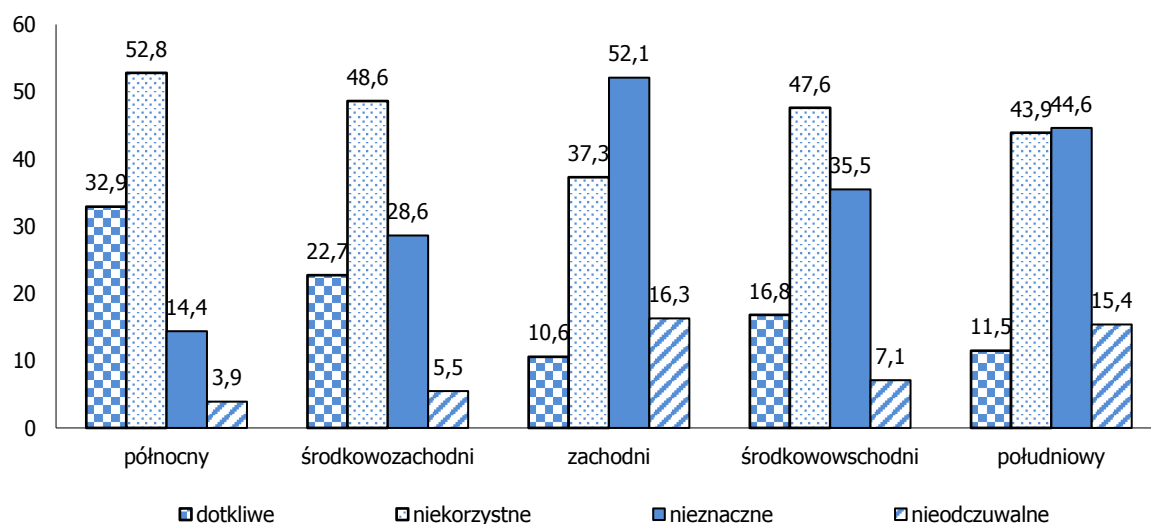

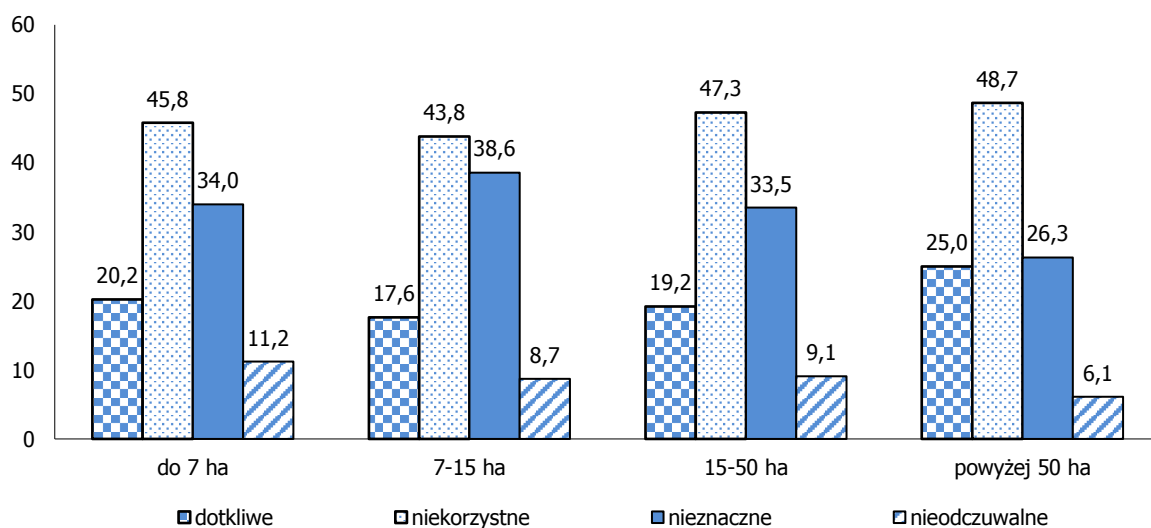
15. Skutki anomalii pogodowych

w %	Q4 2012	Q4 2013	Q4 2014	Q4 2015	Q4 2016	Q4 2017
dotkliwe	13,0	7,9	4,4	27,2	17,1	20,4
niekorzystne	44,8	36,8	31,1	54,5	52,2	47,0
nieznaczne	33,1	39,8	45,2	15,4	24,8	32,5
nieodczuwalne	9,2	15,5	19,2	2,9	5,8	8,4

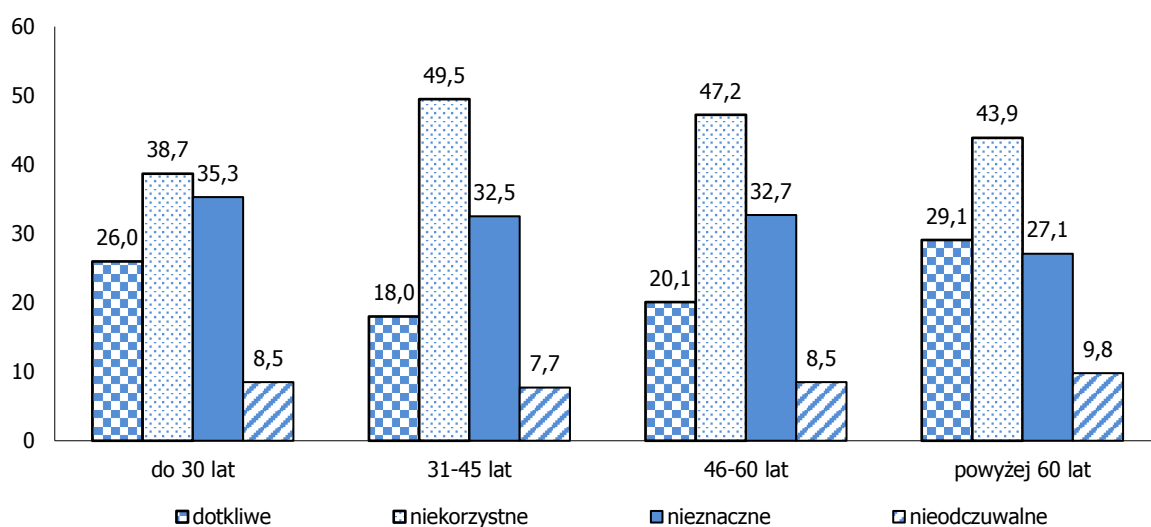
Skutki anomalii pogodowych wg makroregionów

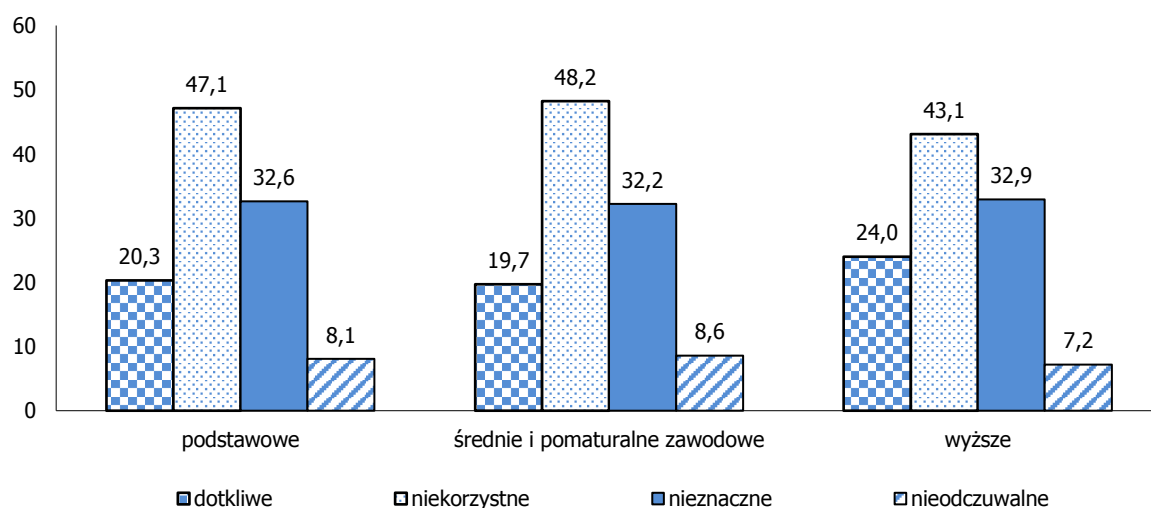
Skutki anomalii pogodowych wg powierzchni gospodarstw rolnych

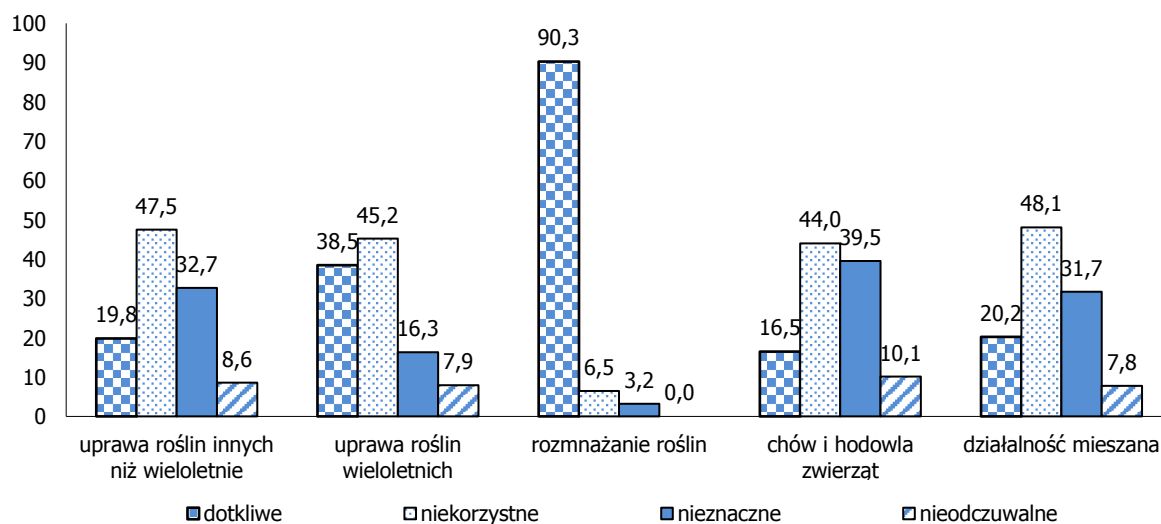
Skutki anomalii pogodowych wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

Skutki anomalii pogodowych wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

Skutki anomalii pogodowych wg grup PKD 2007

III. SUMMARY

Opposite to expectations, business situation in the Polish agriculture in the 4th quarter of 2017 deteriorated. The composite agricultural confidence indicator (IRGAGR) dropped by 2.8 pts to +4.5 pts. The decline was effected by a fall in the smoothed money income indicator, one of the components of IRGAGR, by 4.3 pts to +0.8 pts. However, farmers' sentiments are still high, and the confidence indicator, the second component of IRGAGR, increased by 0.4 pts to +11.9 pts. The composite indicator and its components are now higher than one year earlier by, respectively: 10.4, 8.6 and 14.1 pts. The worsening of business situation is, to a large extent, of seasonal nature. Farmers anticipate a decrease in their incomes during winter slowdown in production, and these expectations reflect in the lower value of the smoothed money income indicator. The coming slowdown is clearly manifested in diminishing purchases of current means of agricultural production and investments.